

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Soudní systém EU v intencích
Lisabonské smlouvy**

Autorka: Bc. Darina Loukotová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Václav Stehlík, LL. M., Ph.D.

Olomouc 2012

Já, níže podepsaná Darina Loukotová, autorka diplomové práce na téma Soudní systém EU v intencích Lisabonské smlouvy, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona 101/2000 Sb., správci:

**Univerzita Palackého v Olomouci,
Křížkovského 8, Olomouc 771 47,
Česká republika**

ke zpracování údajů v rozsahu: jméno, příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu.

Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá knihovna UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb. Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

Prohlášení

Prohlašuji tímto, že jsem diplomovou práci na téma Lisabonská smlouva a její charakteristika zpracovala sama pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

V Olomouci 5. května 2012

.....

Bc. Darina Loukotová

Touto cestou bych chtěla poděkovat JUDr. Václavu Stehlíkovi, LL. M., Ph.D za odborné vedení a za užitečné a cenné rady při přípravě mé diplomové práce.

Obsah

1. Úvod	4
2. Reforma soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy	7
2.1. Změny pravomocí Soudního dvora Evropské unie	8
2.1.1. Pravomoci Soudního dvora v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech... ..	9
2.2. Změna názvu soudní soustavy EU	11
2.3. Jmenování soudců Soudního dvora a Tribunálu.....	13
3. Změny ve vybraných druzích řízení před Soudním dvorem	15
3.1. Řízení o předběžné otázce	15
3.2. Žaloba na neplatnost.....	17
3.2.1. Postavení neprivilegovaných žalobců	20
3.2.2. Vývoj aktivní legitimace neprivilegovaných žalobců	21
3.2.3. Časová působnost článku 263 SFEU	27
3.3. Dozorčí žaloba	28
3.3.1. Článek 258 SFEU ve světle rozhodnutí Star Fruit.....	31
4. Lidská práva ve světle Lisabonské smlouvy	34
4.1. Problematika vývoje Charty.....	34
4.2. Začlenění Charty do Ústavní smlouvy.....	36
4.3. Lidská práva a Lisabonská smlouva.....	37
4.4. Vzájemný vztah Soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva	39
5. Problematika vzniku patentového soudu	44
5.1. Kterou cestou se vydat?	45
5.2. Dlouhá cesta k jednotnému patentu	48
6. Závěr	53
7. Anotace	56
8. Seznam použitých zkratk	58
9. Seznam použitých zdrojů	59
10. Přílohy	74

1. Úvod

Tématem této diplomové práce je Soudní systém EU v intencích Lisabonské smlouvy (dále jen „LS“). Toto téma jsem si vybrala, protože mě soudní systém EU zajímá a chtěla jsem se dozvědět více informací ohledně této problematiky. V mé diplomové práci se zaměřuji na změny, které přinesla LS.

LS, nazývaná též reformní smlouva, následovala po definitivním zamítnutí Smlouvy o Ústavě pro Evropu. LS byla přijata v prosinci 2007. Ratifikace členských států trvala dva roky a vstoupila v platnost 1. 12. 2009. Předchozí pokus o revizi primárního práva, Smlouva o Ústavě, se ukázala příliš ambiciózní, protože používal mnoho ústavní terminologie (např. Ústava, ústavní smlouva, evropský zákon, symbolika atd.). Při následném vypracování LS se od této koncepce upustilo a vznikla méně ambiciózní změna. Nicméně LS je s nepatrnými odchylkami pořád stejná euroústava. Jde o téměř stejný obsah, který je recyklován a vrací se v jiné formě.¹ Několik vůdců EU připustilo, že z 90 % je Lisabonská smlouva převzetí textu Ústavní smlouvy, akorát je záměrně více nepřehledná a nečitelná.²

Odrhne-li se od původu LS a soustředíme-li se na podstatu, je dle této revizní smlouvy existence EU a její činnost regulována dvojicí smluv, a to novelizovanou Smlouvou o Evropské unii (zde se jedná o text existující Maastrichtské smlouvy ve znění pozdějších smluvních úprav včetně Lisabonské smlouvy) a tzv. Smlouvou o fungování Evropské unie (v tomto případě jde o text římské Smlouvy o založení Evropského společenství ve znění pozdějších smluv včetně Lisabonské smlouvy). Rozsáhlé změny, které zahrnovaly vložení nových

^{1 1} Viz článek 10. *nejtěžších hříchů Lisabonské smlouvy* od autora Tomáše Břicháčka uvádí např. názory německé kancléřky Angely Merkelové, která prohlásila: „*Zásadní části Ústavy se podařilo udržet.*“ Ve stejném duchu promlouval i španělský premiér José Luis Rodríguez Zapatero, který byl toho názoru, že: „*Většina Evropské ústavy je obsažena v nové smlouvě.*“ Předseda Evropského parlamentu Hans-Gert Pöttering se nechal slyšet, že „*podstata evropské Ústavy zůstala.*“ „Otec“ euroústavy Valéry Giscard d'Estaing poskytl nedlouho po bruselském summitu rozhovor, kde uvedl: „*Nová evropská smlouva je totéž, co odmítnutá ústava – jen formát se změnil, aby bylo možné vyhnout se referendům... Všechny institucionální návrhy ústavní smlouvy ... lze najít v kompletní podobě v Lisabonské smlouvě; jsou jen v jiném pořadí a vloženy do starých smluv.*“

² Autor konstituce Valéry Giscard d'Estaing řekl: „*Všechny dřívější návrhy budou v novém textu, ale budou nějakým způsobem skryté a zamaskované.*“ Belgický ministr zahraničí Karel de Gucht sdělil: „*Cílem Ústavní smlouvy bylo, aby byla více čitelná (srozumitelná), cílem této smlouvy je, aby byla nečitelná (nesrozumitelná)... Ústava se zaměřila na to, aby byla jasná, zatímco tato smlouva musí být nejasná. To je úspěch.*“

článků, kapitol a hlav, znamenaly i změnu číslování Smluv. Konkrétně článek číslo 5 Lisabonské smlouvy zavádí kompletní přečíslování SEU a SFEU.³ Toto číslování upravených smluv je potenciálním zdrojem hlavního matení. LS odkazuje na články ve svém vlastním textu v jedné úpravě, ale v pozdějším ustanovení je všechny mění, což znamená, že číslování článků ve finálních sjednocených textech smluv může být odlišné od těch, na které se přímo odvolává v LS (i když pořadí článků bude stejné). Jako příklad můžeme uvést článek 249a SFEU, jak je na něj odkaz v LS, se stane článkem 289 SFEU v jeho finální formě. Seznam ekvivalencí je obsažen jako legálně zavazující část smlouvy, vyjasňující, jak by každý jednotlivý článek měl být změněný. Toto bylo s největší pravděpodobností záměrem, z důvodu zabránění nesouvislosti v číslování, jak jsou viděny v Lisabonské smlouvě. Jelikož ale cílem mé diplomové práce není srovnání LS s Ústavní smlouvou či hodnocení a vliv přečíslování článků v LS, nebudu se těmito otázkami dále zabývat.

Cílem diplomové práce je podat ucelené informace o změně soudnictví Evropské unie po přijetí této reformní smlouvy. Práce je zaměřena na evropské soudnictví, konkrétně na změny v soudním systému, které nastaly po přijetí Lisabonské smlouvy, ve vztahu k organizaci a fungování soudního systému Evropské unie.

Diplomová práce je rozdělena do jednotlivých kapitol, které se podrobněji zabývají jednotlivými novelizacemi. Pozornost věnuji institucionálním změnám soudní soustavy, vybraným druhům řízení před Soudním dvorem (dále jen „SD“), problematice patentového soudnictví, postavení jednotlivců před SD a posílení významu Charty základních práv Evropské unie. V daných kapitolách se rozebírá, zda jsou tyto změny opravdu efektivní, přínosné pro tento soudní systém, nebo zda se jedná pouze o nepatrně malé obměny či dokonce o krok zpátky. Zda Smlouva, obsahující nové prvky, pomůže soudnímu systému k větší transparentnosti, flexibilitě, jednoduchosti a jasnosti.

Ke zkoumání tématu jsem použila odbornou literaturu, zakládající smlouvy a judikaturu SD. Dále jsem k výkladu tématu použila českou a zahraniční odbornou literaturu, specializovanou literaturu podrobně rozebírající jednotlivé otázky, a také právní periodika, která poskytují názory odborníků na danou

³ Tyto změny jsou v souladu se srovnávacími tabulkami, které jsou obsaženy v příloze Lisabonské smlouvy.

problematiku. Dále jsem čerpala z oficiálních stránek jednotlivých institucí, z internetových portálů, které obsahují nejnovější informace o vývoji jednotlivých otázek, danou judikaturu a přehled událostí týkajících se tématu.

Problematiku diplomové práce jsem řešila analýzou dokumentů a studováním sekundárních dat.

2. Reforma soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy

Jak již bylo zmíněno v úvodu, LS přináší nespočet změn. Hned na začátku je nutné zdůraznit, že EU na základě této smlouvy získává právní subjektivitu a tím pádem převezme dosavadní pozici Evropského společenství (dále jen ES). LS také výrazně zasáhla do koncepce „evropského chrámu“, skládajícího se ze tří pilířů.⁴

Toto zrušení není pouhým „architektonickým“ zásahem do podoby ES.⁵ Bývalý třetí pilíř se stal součástí unijního pilíře, což je oblast, která byla před LS označována jako komunitární pilíř EU. Třetí pilíř se tak stal regulérní politikou EU.⁶ Činnost v této oblasti také nově podléhá kontrole a výkladové pravomoci SD. Důsledkem toho je, že nová právní regulace vykazuje charakterové vlastnosti v minulosti přiznané judikaturou SD pouze komunitárnímu právu, což zvyšuje její důležitost a určuje její vztah k vnitrostátnímu právu.

Další změna nastala v případě přejmenování soudních orgánů. Soudní systém EU dostal název Soudní dvůr EU a skládá se ze Soudního dvora, Tribunálu a specializovaných soudů.

Specializované soudy mají odlehčit vzrůstajícímu náporu SD a Tribunálu. LS také změnila způsob jejich zřizování, a to tak, že specializované soudy budou zřizovány řádným legislativním postupem, konkrétně spolurozhodováním kvalifikovanou většinou. Doposud se používala jednomyslnost.

Co se týče organizace a jmenování soudců, v této oblasti zůstává platné původní znění, které zní následně: „*soudci jsou jmenováni vzájemnou dohodou vlád členských států na dobu šesti let*“,⁷ avšak nově je zavedena před jmenováním kandidáta do funkce soudce konzultace s tzv. Výborem. Úkolem

⁴ První pilíř - Evropské Společenství, druhý pilíř - Společná zahraniční a bezpečnostní politika, třetí pilíř - Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

⁵ HAMULÁK, Ondřej. Evropská unie po Lisabonské smlouvě. Jaký krok a kam?. *Epravo.cz* [online]. 11. 5. 2010, [cit. 21. července 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-unie-po-lisabonske-smlouvejaky-krok-a-kam1-61749.html>>.

⁶ Do oblastí sdílených pravomocí je ve SFEU zařazena celá problematika Prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Viz čl. 4 odst. 1 písm. j) SFEU.

⁷ Článek 254 SFEU.

tohoto nového prvku je uvést stanovisko o vhodnosti uchazeče na pozici generálního advokáta nebo soudce u SD a Tribunálu.

Ze shora uvedeného vyplývá, že existence základní struktury EU se změnila a s ohledem na pravomoci SD se tak jeho působnost rozšířila na právo EU⁸, pokud to nebude výlučně uvedeno ve Smlouvě (článek 19 SEU).

V oblasti předběžných otázek SD získal tzv. všeobecnou pravomoc, která je ale omezena článkem 276 SFEU. Další změna spočívá ve snížení nároků na podmínky přípustnosti žalob předložených jednotlivci.⁹ Podrobněji se těmito otázkami budu zabývat v následujících kapitolách mé diplomové práce.

2.1. Změny pravomocí Soudního dvora Evropské unie

SD i nadále dle článku 19 revidované SEU zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění Smluv.¹⁰ Nově je v článku 19 SEU zakotvena povinnost členských států stanovit prostředky, které jsou nezbytné k zajištění účinné právní ochrany v oblastech pobytých právem Unie.¹¹ Toto ustanovení má vazbu na články 6 a 13 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále jen EÚOLP), a dále na článek 47 pododstavec 1 Listiny základních práv EU (dále jen LZP EU), která získává na základě novelizace sílu primárního práva.

Významnou změnu přináší LS v tom, že se tzv. komunitarizuje třetí pilíř EU. To znamená, že oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, jež byla doposud rozvíjena ve specifickém mezivládním režimu, bude začleněna do struktur a mechanismů dosavadního nadstátního Evropského společenství.¹² Struktura, skládající se z pilířů a která byla zavedena Maastrichtskou smlouvou, přestává existovat. Pravomoci SD jsou tak posíleny. Materie dosavadního třetího pilíře, policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, se zahrnula do pravomoci SD. Výjimku tvoří vyloučení SD z přezkumu platnosti nebo

⁸ Prohlášení č. 17, Prohlášení o přednosti práva, Úřední věstník. EU, C 83/335, 30. 3. 2010, Prohlášení připojená k závěrečnému aktu mezivládní konference, která přijala Lisabonskou smlouvou podepsána 13. 12. 2007.

⁹ Článek 263 SFEU.

¹⁰ Obdobné vymezení nalezneme v článku 220 SES, tudíž obecné vymezení úkolů SD se nezměnilo.

¹¹ STEHLÍK, Václav. K reformě soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy. In *Milníky práva v stredoeuropskom priestore*. Vydavateľské oddelenie Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, 2008, s. 194.

¹² BŘICHÁČEK, Tomáš. Deset nejtěžších hříchů Lisabonské smlouvy. *Euportal* [online]. 29. 5. 2008, [cit. 13. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://euportal.parlamentnilisty.cz/Articles/2772-deset-nejtezsich-hrichu-lisabonske-smlouvy.aspx>>.

přiměřenosti opatření policie nebo jiných donucovacích orgánů a výkon působnosti členských států v oblasti udržování veřejného pořádku a ochrany vnitřní bezpečnosti. Tuto výjimku jsme mohli nalézt i v úpravě před Lisabonem, konkrétně v článku 35/5 SEU. Jiná omezení, např. druhy řízení před SD a osob, které tyto řízení mohou zahájit, byly odstraněny.

SZBP se po zániku pilířové struktury i nadále řídí zvláštními pravidly a specifickými postupy.¹³ SD dle článku 275 SFEU není příslušný k přezkumu těchto ustanovení ani aktů přijatých na jejich základě. Existují však dvě výjimky:

- 1) SD je příslušný k přezkumu vymezení rozsahu pravomocí Unie a SZBP, jejíž výkon provádění se nesmí dotknout výkonu pravomocí Unie a rozsahu pravomocí orgánů pro výkon výlučných a sdílených pravomocí Unie¹⁴,
- 2) SD má pravomoc rozhodovat o žalobách na neplatnost směřujících proti rozhodnutí, jimiž se stanoví omezující opatření vůči FO nebo PO, přijatým Radou.¹⁵

Nový článek 269 SFEU zavádí zvláštní řízení na přezkum legality aktů, které přijala Rada nebo Evropská rada v rámci článku 7 SEU. SD tak rozhoduje na žádost členského státu, který byl tímto rozhodnutím Rady nebo Evropské rady dotčen. Nicméně tento přezkum je omezen na procedurální ustanovení. Není možné tedy přezkoumávat důvody, které dané orgány vedly k vydání rozhodnutí. Je stanovena poměrně krátká lhůta k tomuto přezkumu, a to jeden měsíc od vydání příslušného rozhodnutí. SD má také lhůtu jeden měsíc o věci rozhodnout. Doba plyne od data podání stížností.¹⁶

2.1.1. Pravomoci Soudního dvora v oblasti justiční spolupráce

v trestních věcech

Znění článku 35 SEU ponechávalo na členských státech, zda prohlášením uznají pravomoc SD rozhodovat o předběžných otázkách, které se týkají platnosti výkladu rámcových rozhodnutí, rozhodnutí, úmluv a opatření k jejich

¹³ Na základě hlavy V SEU, konkrétně článek 24 SEU.

¹⁴ Článek 40 SEU.

¹⁵ Článek 275 SFEU.

¹⁶ STEHLÍK, Václav. K reformě soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy. In *Milníky práva v stredoeuroskom priestore*. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, 2008, s. 195.

provedení v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech.¹⁷ Lisabonská smlouva nepřijala toto ustanovení a v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech platí pro předběžné otázky obecná pravidla dle článku 267 SFEU.

Pokud jde o žaloby na neplatnost právních aktů Unie v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech, okruh aktivně legitimovaných subjektů i právních aktů, které mohou být napadány, byl dle SEU užší oproti obecnému vymezení v SES. Po úpravě, která přišla s LS, SD přezkoumává legalitu směrnic a nařízení přijatých v této oblasti dle obecné úpravy SFEU. Nově bude přezkoumávána legalita aktů institucí a jiných subjektů Evropské unie, které mají právní účinky vůči třetím osobám, pokud jde o akty, které jsou jí určeny nebo které se jí bezprostředně dotýkají. Změnu v případě žalob na neplatnost je nutné přivítat, protože Eurojust nebo Úřad veřejného žalobce získají pravomoc přímo vůči jednotlivcům, přičemž by chyběla odpovídající soudní kontrola jejich činnosti.¹⁸

Z hlediska rozsahu pravomoci SD v oblastech policejní a justiční spolupráce v trestních věcech je významný článek 276 SFEU, který stanoví, že „*Soudní dvůr nemá pravomoc přezkoumávat platnost nebo přiměřenost operací prováděných policií nebo jinými donucovacími orgány členského státu, ani rozhodovat o výkonu odpovědnosti členských států za udržování veřejného pořádku a ochranu vnitřní bezpečnosti*“.

Budeme-li hovořit o řízení proti členskému státu pro porušení Smlouvy, byly do přijetí LS možnosti vynucení splnění povinnosti, které členské státy měly v rámci „nekomunitárních“ pilířů práva Evropské unie, dosti malé. Článek 7 SEU dával ESD pravomoc rozhodovat o sporech mezi členskými státy, o výkladech/u nebo použití právních aktů přijatých v oblastech policejní a justiční spolupráce v trestních věcech a mezi členskými státy a Komisí, pokud jde o výklad a použití mezinárodních úmluv v oblasti třetího pilíře.¹⁹ LS dává možnost zahajovat proti členským státům řízení o porušení Smlouvy z podnětu Komise nebo členského státu v rámci standardní procedury dle článku 258-260 SFEU.

¹⁷ SYKOVÁ, Anna. *Lisabonská smlouva a další rozvoj oblasti justiční spolupráce ve věcech trestních v Evropské unii?*. MZV [online]. 2008, 4, [cit. 10. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/lisabonska-smlouva-a-dalsi-rozvoj-oblasti-justicni-spoluprace-ve-vecich-trestnich-v-evropske-unii.aspx>>.

¹⁸ Analýza dopadů Lisabonské smlouvy. In *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy* [online]. Praha: Vláda ČR, 2010 [cit. 3. dubna 2011]. Dostupné z WWW:

<<http://www.vlada.cz/assets/evropskezalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

¹⁹ Tamtéž.

Lisabonská smlouva výrazně posílila omezenou pravomoc SD v oblasti svobody, bezpečnosti a práva. Nyní spadá celá tato oblast pod obecnou pravomoc SD. Dle článku 267 SFEU budou mít možnost členské státy předkládat předběžné otázky k SD dle obecných pravidel v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech. Doposud se v této oblasti nerozvinula příliš bohatá judikatura SD, nicméně na základě tohoto ustanovení je možné, že dojde k nárůstu objemu předběžných otázek.²⁰

2.2. Změna názvu soudní soustavy EU

Změnu v názvu soudní soustavy Evropské unie navrhovala i Ústavní smlouva, která pokračovala v trendech, naznačených již ve Smlouvě z Nice. „Soud“ či „Soudní dvůr“ se dle verze Konventu měl skládat z „Evropského soudního dvora“ či „Evropského dvora“, který by byl na vrcholu hierarchie, o stupeň níže by stál „Tribunál“, který měl nahradit Soud první instance, a dále ze „specializovaných soudních tribunálů či soudů“.²¹

Zde bych se pozastavila nad problematikou názvu „Tribunál“. Jelikož neexistuje oficiální překlad Smlouvy o Ústavě, tak neexistuje jednotný oficiální název tohoto soudu a jednotlivé jazyky (členské země) používají pro označení soudu nižšího stupně různé pojmenování. Jako původní označení bylo navrženo „Common Court of the European Union“, aby se vyjádřilo budoucí postavení jako obecného soudu první instance a současně i jeho vztah ke specializovaným soudům. V anglické verzi nalezneme výraz „High Court“, ve francouzské „Tribunal de grande instance“, ve španělské „Triunal de general“ a v německé „das Gericht“. Jednotlivé výrazy lze překládat různě a ani experti se ve svých odborných člancích neshodnou v překladu do českého jazyka na jediném správném a možném výrazu.

Názvy nebyly ale definitivní, protože souběžně s mezivládní konferencí probíhalo v říjnu 2003 „doladění“ jak na jazykové, tak právní rovině, kterým se zabývala skupina expertů. Návrhy byly předkládány Právní službou Rady

²⁰ SYKOVÁ, Anna. *Lisabonská smlouva a další rozvoj oblasti justiční spolupráce ve věcech trestních v Evropské unii?*. MZV [online]. 2008, 4, [cit. 10. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/lisabonska-smlouva-a-dalsi-rozvoj-oblasti-justicni-spoluprace-ve-vecich-trestnich-v-evropske-unii.aspx>>.

²¹ ŠLOSARČÍK, Ivo. Změny struktury evropského soudního systému podle návrhu ústavní smlouvy. *Evropské a mezinárodní právo*. 2003, č. 12, s. 4.

a podléhaly vetu států, zastoupených v expertní skupině. Nakonec se v článku 1-29 stanovuje, že Soudní dvůr Evropské unie (*The Court of Justice of the European Union*) se skládá ze Soudního dvora (*the Court of Justice*), Tribunálu (*the General Court*) a specializovaných soudů (*specialised court*).

I když tato Ústavní smlouva byla odmítnuta, Lisabonská smlouva pokračovala v jejich trendech. Na vrcholu soudní struktury EU (označované jako Soudní dvůr Evropské unie), který dříve zahrnoval Soudní dvůr (v úzkém slova smyslu), Soud prvního stupně a soudní komory, nyní stojí Soudní dvůr²², Tribunál a na nejnižší úrovni soudní hierarchie se nachází specializované soudy.

Lisabonská smlouva tak nevyslyšela úvahy o decentralizaci soudnictví EU. Tato decentralizace se měla inspirovat systémem federálního soudnictví v USA, kdy by se Tribunál (y) regionálně členil (y) po vzoru federálních Odvolacích soudů (US Courts of Appeal).²³

Nejviditelnější změna nastala u přejmenování Tribunálu, a to z důvodu zohlednění jeho pravomoci a změny postavení. Nakonec zvítězil návrh „Tribunál“. Toto označení je inspirované francouzským názvem „*le Tribunal*“, který je ve Francii používán pro označení obecného soudu první instance. Nicméně tento pojem pro českého právníka implikuje pojem mezinárodního práva např. Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu, Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY), užívaným termínem v českém právním řádu pro vnitrostátní judiciální orgán je soud. Tento závěr svědčí pro použití obdobného termínu, jak je obsažen ve verzi anglické „*General court*“, slovenské „*Všeobecný súd*“ či polské „*Sąd*“.²⁴

Pro volbu termínu Tribunál nahrávalo i to, že dosavadní seznam rozhodnutí SPS je označován ve všech jazykových verzích písmenem „T“, a proto i český termín Tribunál poskytuje při práci s judikaturou souvislost s dosavadním užíváním této zkratky.²⁵

²² Ke změně názvu samotného Soudní dvůr nedošlo i přesto, že název je matoucí (zaměňuje se s celou soudní soustavou EU nazvanou Soudní dvůr). Samotný Soudní dvůr nebyl příliš nakloněn změně, protože si chce zachovat kontinuitu s předchozí judikaturou, a také autoritu postavení, která je dána i svým názvem, který je od počátku nezměněn.

²³ ŠLOSARČÍK, Ivo. Reforma soudního systému EU podle Lisabonské smlouvy... a bez ní. *Jurisprudence*. 2008, č. 6, str. 18.

²⁴ STEHLÍK, Václav. K reformě soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy. In *Milníky práva v stredoeuropskom priestore*. Vydavateľské oddelenie Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, 2008. Str. 193- 194.

²⁵ Tamtéž.

2.3. Jmenování soudců Soudního dvora a Tribunálu

Ve Smlouvě o Ústavě byl také navržen zcela nový prvek, a to speciální panel (dále jen „Panel“), složený z bývalých soudců unijních soudů, národních nejvyšších a ústavních soudů a právních expertů. Tento Panel měl posuzovat způsobilost nově jmenovaných kandidátů na pozici soudců Evropské unie.²⁶ Členové Panelu měli být jmenováni rozhodnutím Rady, a to kvalifikovanou většinou a jeden člen navržen Evropským parlamentem. Článek III-262 popisuje funkci Panelu, která by spočívala ve vyjádření se k vhodnosti kandidátů na nové soudce a generální advokáty před jejich jmenováním. Ale stanovisko by bylo pouze nezávazné, doporučující.

Zde vyvstala otázka, zda by případné obejití Panelu při jmenování soudce znamenalo porušení procesních pravidel a zda by tím pádem jmenování bylo neplatné. Pokud opomeneme konzultovat jinou instituci EU, tak to dle judikatury SD spadá do vážného porušení procesních pravidel, nicméně jmenování soudců a generálních advokátů není klasickým rozhodnutím Rady, ale jednomyslným rozhodnutím zástupců vlád členských států - formálně tedy mimo institucionální rámec Rady EU.²⁷ V tomto novém prvku bychom našli i další nejasnosti, mimo jiné i určení pravomoci Panelu. Měl by Panel posuzovat pouze formální aspekty vhodnosti kandidátů, tedy nezávislost a splnění formálních požadavků na jmenování do vrcholné funkce, nebo zkoumat i vhodnost kandidáta dle jeho znalostí evropského práva nebo jeho intelektuální potenciál? Tato otázka nebyla v návrhu ústavy dořešena.

LS s tímto prvkem také počítala a víceméně ve stejném znění ustanovení převzala. Od platnosti LS jsou tedy soudci a generální advokáti jmenováni konferencí zástupců vlád členských států po konzultaci s výborem, pověřeným vydat stanovisko k vhodnosti kandidátů na funkce soudce a generálního advokáta SD a Tribunálu.²⁸ Daný výbor zahrnuje celkem sedm osob, vybraných mezi bývalými členy Soudního dvora i Tribunálu, členy nejvyšších vnitrostátních

²⁶ BUREŠ, Jan, et al. *Argumentář ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu*. Úřad vlády ČR: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005. s. 93, ISBN 80-86734-86-2.

²⁷ ŠLOSARČÍK, Ivo. Změny struktury evropského soudního systému podle návrhu ústavní smlouvy. *Evropské a mezinárodní právo*. 2003, č. 12, s. 6.

²⁸ *Výroční zpráva 2010* [online]. 2010 [cit. 13. dubna 2011]. Soudní dvůr EU. Dostupné z WWW: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/201005/ra09_activite_cour_final_cs.pdf>

soudů a obecně uznávanými právníky, z nichž jedna bude navržena Evropským parlamentem.²⁹

Postup výboru není blíže konkretizován, ale předpokládá se zkoumání odborné způsobilosti, ale i přístup kandidáta k evropské integraci.³⁰ Nutno podotknout, že Panel vydává stanovisko, ale nikde není zakotvena povinnost členských států se jím řídit. Rada následně přijme rozhodnutí, kterým se stanoví pravidla fungování tohoto výboru, a rozhodnutí o jmenování jeho členů. Rada rozhoduje z podnětu předsedy Soudního dvora (článek 255 SFEU).³¹

Zřídil se výbor, který je oprávněný vyslechnout kandidáty na soudce a generální advokáty na neveřejném zasedání. Výbor prošel „zkouškou“ při jmenování profesorky evropského práva Alexandry Prechal v květnu 2010 na soudkyni SD.

Při následném jmenování soudců, které už bylo „na ostro“, se začal tento nový prvek projevat více. Pozornost vzbudil např. řecký kandidát Christos Vassilopoulos. Ten se zpočátku objevoval mezi kandidáty Rady, ale následně bez vysvětlení se objevovat přestal, i přesto, že je z jeho životopisu³² zjevná výborná znalost jazyků, víceletá praxe u SD a státních struktur. Nic nenasvědčovalo tomu, že by kandidát neměl získat kladné stanovisko a následně být jmenován vzájemnou dohodou všech členských států. Přesto se tak stalo a kandidát byl stažen z pozice kandidáta na soudce.

Zde vidíme, že úloha výboru byla naplněna. I přesto, že stanovisko není nikterak závazné a je pouze jakýmsi doporučením, můžeme vidět jasný příklad autority. Nebyl schválen soudce, který by měl, má, nebo mohl mít vazby na politiku. Ukázala se tedy správnost vytvoření tohoto prvku, se kterým členské státy musí konzultovat své kandidáty.

²⁹ Dne 2. 2. 2010 předseda SD EU Vassilios Skouris navrhl Radě EU složení členů výboru. Dalo by se očekávat, že do výboru budou jmenováni „starší“ ze SD, ale nebylo tomu tak. Ve výboru tvoří většinu ti soudci, kteří ve členských státech vykonávají vysokou funkci. Předsedou se stal Jean- Marc Sauvé- současný místopředseda francouzské Státní rady. Dalším členem např. Lord Mance - soudce Nejvyššího soudu Spojeného království, Torben Melchior- předseda Nejvyššího soudu Dánského království.

³⁰ STEHLÍK, Václav. K reformě soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy. In *Milníky Práva v stredoeuropskom priestore*. Vydavateľské oddelenie Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, 2008. s. 194.

³¹ Znění rozhodnutí Rady o jmenování do funkce soudce SD dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st09/st09720.en10.pdf>

³² Životopis uveřejnila Rada- dokument Rady 6125/10. Dostupný na: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st06/st06125.en10.pdf>.

3. Změny ve vybraných druzích řízení před Soudním dvorem

3.1. Řízení o předběžné otázce

Právní úpravu tohoto řízení nalezneme v člancích 256 odstavec 3 SFEU, 267 SFEU, a dále v článku 20 Statutu Soudu, a v článku 103 Jednacího řádu Soudu.

V řízení o předběžné otázce došlo k odstranění písmene c) článku 234, který stanovoval, že „*SD má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se výkladu statutů subjektů zřízených aktem Rady, pokud tak tyto statuty stanoví.*“ Toto ustanovení nebylo v praxi využíváno. Navíc byla možnost tento důvod začlenit pod písmeno b) článku 234 SES, konkrétně tedy pod otázky týkající se platnosti a výkladu aktů přijatých orgány Společenství. Není důvod, proč by Smlouva měla obsahovat výjimku ve vztahu ke statutům, a jak by mohlo znění písmen c) a *contrario* k písmenu b) implikovat, v případě nepřezkoumávat jejich platnost.³³

U této problematiky je dále nutné zmínit, že LS zavedla nový institut naléhavého řízení o předběžné otázce, který je upraven ve čtvrtém pododstavci článku 267 SFEU. Smyslem tohoto řízení je zajistit co možná nejrychlejší rozhodnutí v citlivých otázkách prostoru svobody, bezpečnosti a práva, tam kde je dotčený jednotlivec ve vazbě.³⁴ Nové ustanovení reflektuje zrušení pilířové soustavy a komunitarizaci třetího pilíře.

V unijním právu je předběžná otázka účinným nástrojem komunikace mezi SD a vnitrostátními soudy. Členský stát zde nesmí přímo (zákaz položit předběžnou otázku v domácích procesních předpisech)³⁵ ani nepřímo

³³ STEHLÍK, Václav. K reformě soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy. In *Milníky práva v stredoeuropskom priestore*. Vydavateľské oddelenie Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, 2008, s. 198.

³⁴ SEHNÁLEK, David. Jednotlivec v evropském soudnictví. In *Dny práva* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [cit. 29. září 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/11_evropa/Sehnaelek.pdf>.

³⁵ ŠLOSARČÍK, Ivo. Reforma soudního systému EU podle Lisabonské smlouvy... a bez ní. *Jurisprudence*. 2008, č. 6, s. 19.

(např. příliš úzkým vymezením soudního orgánu pro účely předběžné otázky)³⁶ své soudy omezovat v jejím užívání. Odlišná situace byla v dnes již neexistujícím III. pilíři EU a dále v oblasti komunitární regulace vízové, azylové a přistěhovalecké politiky. Spolupráce mezi národními soudy a SD v rámci předběžné otázky byla v těchto oblastech užší nebo více závislá na jednostranném rozhodnutí členských států.

Pro oblast soudní a policejní spolupráce v trestních věcech po předložení předběžné otázky fungoval tzv. „opt-in“ systém.³⁷ Členský stát mohl také omezit okruh soudů oprávněných pokládat předběžné otázky v trestněprávní oblasti, a to na soudy, vůči kterým proti jejich rozhodnutí neexistuje opravný prostředek. Zvláštní režim předběžných otázek rovněž fungoval v oblasti vízové, azylové a přistěhovalecké politiky (tedy hlavy IV SES). Předběžnou otázku mohl pokládat pouze soud, vůči jehož rozhodnutí nezná vnitrostátní právo opravný prostředek.³⁸

LS ruší odlišné režimy předběžných otázek a unijní režim se rozšířil do všech oblastí s výjimkou SZBP. Tato změna je vítána obzvláště u předběžných otázek, které se týkají trestněprávní agendy. Růst vlivu unijního práva na procesní i hmotné trestní právo členských států mělo za následek to, že v posledních letech narostl počet předběžných otázek pokládaných vnitrostátními soudy v trestněprávních věcech.

Mezi největší problém mechanismu předběžné otázky byla délka samotného řízení. Jak bylo zmíněno výše, LS stanovuje novinku a to povinnost SD urychleně řešit případy osob ve vazbě nebo ve výkonu trestu. I přesto, že se délka tohoto řízení v posledních letech zkrátila, stále se jednalo o poměrně dlouhou dobu.³⁹ O tuto dobu se také prodlužovalo dané řízení ve členském státě, v rámci kterého byla předběžná otázka položena, včetně dopadů na postavení stíhané osoby - konkrétního omezení její svobody (vazba), až po právní, společenskou a ekonomickou nejistotu po dobu trestního stíhání.

³⁶ ŠLOSARČÍK, Ivo. Reforma soudního systému EU podle Lisabonské smlouvy... a bez ní. *Jurisprudence*. 2008, č. 6, s. 19.

³⁷ Vzniku jurisdikce SD odpovídat na předběžné otázky předchází prohlášení členského státu o přijetí této pravomoci SD.

³⁸ ŠLOSARČÍK, Ivo. Reforma soudního systému EU podle Lisabonské smlouvy... a bez ní. *Jurisprudence*. 2008, č. 6, s. 20.

³⁹ V roce 2010 dosahovala délka řízení o předběžné otázce 16,1, v roce 2009 17,1 měsíce, v roce 2008 16,8 měsíce, v roce 2007 19,3 měsíce.

Toto prodloužení délky trestního řízení může mít důsledky ústavněprávního charakteru (např. ústavně garantovaná maximální délka vazby), i dopady na mezinárodní závazky členského státu (např. právo na spravedlivý proces podle Evropské Úmluvy o lidských právech).⁴⁰ LS proto ve čtvrtém pododstavci článku 267 SFEU stanoví, že v případě předběžné otázky týkající se osob ve vazbě je SD povinen rozhodnout *v co nejkratší lhůtě*.⁴¹ Čili Smlouva nestanoví přesnější lhůty, ani procesní detaily tohoto řízení pro výše popsané situace. Je tedy otázka, zda tato pořádková a neurčitá lhůta nějak ovlivní délku projednávaného řízení. Pro SD je tato novelizace předběžné otázky opravdu velká výzva. Pokud se spojí dva faktory, zahlcení SD žalobami a vysoká přezkumná pravomoc SD, které vede k většímu zatížení SD, jen těžko si lze představit, jak bude v praxi vypadat ono neurčité „*v co možná nejkratší lhůtě*“. Snad SD vezme v potaz závažnost situace a splní představy tvůrců LS, a opravdu rozhodne tak, jak nejrychleji situace dovolí.

3.2. Žaloba na neplatnost

Právní úpravu tohoto řízení nalezneme v článku 263-264, 269 SFEU.⁴² Cílem žaloby je zrušení protiprávního aktu. Tato pravomoc SD je stěžejní a důležitá, neboť udržuje rovnováhu mezi institucemi EU a členskými státy. LS převzala úpravu této žaloby z článku 230 SES, nicméně rozšířila akty, které lze přezkoumat.

SD Evropské unie dle článku 263 přezkoumává legalitu legislativních aktů, aktů Rady, Komise⁴³ a Evropské centrální banky (dále jen ECB) s výjimkou

⁴⁰ ŠLOSARČÍK, Ivo. Reforma soudního systému EU podle Lisabonské smlouvy... a bez ní. *Jurisprudence*. 2008, č. 6, s. 20.

⁴¹ Tato lhůta je pro SD pouze pořádková a neurčitá.

⁴² Nejnovější rozsudek SD ve věci *Komise v. Kronoply a Kronotex* (rozsudek ze dne 24. května 2011, věc C-83/09 P).

⁴³ Tribunál se v rozsudku ze dne 20. 5. 2010, *Německo v. Komise* (T-258/06, dosud nezveřejněny), zabýval podmínkami, za kterých může být sdělení Komise zveřejněné v Úředním věstníku považováno za napadnutelný akt. SRN se domáhala zrušení sdělení Komise o právních předpisech Společenství použitelných pro zadávání zakázek, na které se plně nebo částečně nevztahují směrnice „*O zadávání veřejných zakázek*“. Při určování, zda je tento akt napadnutelný Tribunál posuzoval, zda sdělení s ohledem na svůj obsah, zakládá nové právní účinky oproti účinkům použití základních zásad Smlouvy. Nutností bylo posoudit, jestli se sdělení omezuje na objasnění ustanovení, které se týká volného pohybu zboží, svobody usazování a volného pohybu služeb, zásad zákazu diskriminace, rovného zacházení a proporcionality, pravidel transparentnosti a vzájemného uznávání, použitelných na zakázky, nebo zda stanoví

doporučení a stanovisek, a rovněž aktů Evropského parlamentu a Evropské rady, které mají právní účinky vůči třetím osobám. Tato možnost napadnout akty ER byla doplněna až na konci Mezivládní konference. Objevoval se zde stále větší tlak na ochranu práv jednotlivce/subjektivních práv. Proti tomuto zcela logicky argumentovali zastánci ER jako politického orgánu.⁴⁴

Z výše uvedeného je jasné, že tento přezkum legality se týká i aktů institucí a subjektů, které zřídila EU. Tím, že se tato věta vložila do prvního pododstavce, se postup kontroly zákonnosti aktů institucí a subjektů bude řídit dle tohoto článku 263 SFEU.

Této soudní kontrole se tak nemůže vyhnout žádný akt instituce. Při zřizování těchto subjektů nemůžeme dopředu říci, zda bude nebo nebude mít vliv na postavení třetích osob, a proto přezkum nemůže být vyloučen. Důvody, podání žaloby jsou vymezeny taxativně. Za hlavní důvod můžeme považovat porušení práva Unie v širším slova smyslu, které je formulované „*jako porušení Smluv nebo jakéhokoliv právního předpisu, které se týká jejich provádění.*“ Dalším důvodem je nedostatek příslušnosti a podstatné formální vady (tzn. vady, které mají vliv na obsah aktu).⁴⁵

ECB a Výbor regionů mohou od nynějška, tak jak to dříve mohl činit Účetní dvůr, napadat akty, které porušují jejich práva. Akty, proti kterým můžeme podat žalobu na neplatnost podle tohoto článku, jsou opatření s právně závaznými účinky, jimiž mohou být dotčeny zájmy žalobce tím, že podstatným způsobem změni jeho právní postavení.⁴⁶

Konkrétní důvod protiprávnosti musí být jasně popsán v žalobě. V průběhu řízení nelze žalobu rozšiřovat o další žalobní důvody. Výjimkou jsou skutkové nebo právní okolnosti, které vyšly najevo až v průběhu řízení.⁴⁷ Co se týče účinku rozhodnutí o neplatnosti, článek 264 SFEU stanoví, že „*pokud je žaloba*

zvláštní nebo nové povinnosti ve vztahu k těmto ustanovením, zásadám a pravidlům. Pouze to, že interpretační sdělení není svojí formou, povahou či svým zněním aktem, který má vyvolávat právní účinky, nedostačuje k závěru, že takové sdělení nezakládá právně závazné účinky. Tribunál došel k závěru, že sdělení neobsahuje nová pravidla pro zadávání veřejných zakázek, která by šla nad rámec povinnosti vyplývajících ze stávajícího práva, a že za těchto podmínek nezakládá právně závazné účinky, kterými by mohlo být dotčeno právní postavení SRN.

⁴⁴ SYLLOVÁ, Jindřiška; PÍTROVÁ, Lenka. *Lisabonská smlouva- komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 831.

⁴⁵ SVOBODA, Pavel, *Úvod do evropského práva*, 3 vydání, Praha: C. H. Beck, 2010, s. 145.

⁴⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. listopadu 1981, *IBM v. Komise*, 60/81, Recueil, s. 2639, bod 9.

⁴⁷ Rozsudek T-209/01 *Honeywell v. Komise* [2005] ECR II- 5536.

opodstatněná, Soudní dvůr Evropské unie prohlásí napadený akt za neplatný od počátku. Požaduje-li to soudní dvůr za nezbytné, uvede ty účinky aktu prohlášeného za neplatný, které jsou nadále považovány za zachované“.

Oproti stávající úpravě se rozšiřuje možnost jednotlivce napadnout akty přijaté EU. Rozšířily se subjekty, na jejichž akty je možné podat tuto žalobu. Konkrétně se jedná o Evropskou radu a dále instituce a subjekty EU, pokud akty mají právní účinky vůči třetím osobám.⁴⁸

Novelizace také představuje možnost dána článkem 263 odst. 4 SFEU, aby jednotlivce napadl *právní akty s obecnou působností*, a to s podmínkou bezprostředního dotčení a nevyžádání přijetí formulace prováděcích opatření. Neuplatní se tedy podmínka osobního dotčení. Tato interpretace je ale poněkud problematická, protože ve Smlouvách není nikde definován pojem akty s obecnou působností a tudíž jeho význam může budít pochyby. Lze ale dovodit, že se uvedeným pojmem rozumí právní předpisy nižší právní síly než legislativní akty.⁴⁹ Jedná se o revizi původního textu Smlouvy o Ústavě pro Evropu, jehož český text pracoval s pojmem podzákonné právní akty.⁵⁰ Konkrétně tedy půjde o akty Komise, vydávané dle jiných, než legislativních procedur.⁵¹

Vzhledem k tomu, že se v LS změnila terminologie legislativních aktů (tedy zákonných aktů) oproti Ústavní smlouvě, muselo dojít i k úpravě tohoto pojmu. Výsledek, který přinesla LS není příliš uspokojivý, jelikož za „*právní akty s obecnou působností, které nevyžadují přijetí prováděcích opatření a přímo se dotýkají jednotlivce*“, lze považovat i nařízení. Nutno podotknout, že takovéto rozšíření nebylo záměrem LS.

Význam změn, které zavedla LS v této žalobě, spočívá v částečném překonání přísných podmínek Plaumannova testu. Ten omezoval možnost jednotlivce domáhat se neplatnosti obecně závazného aktu EU.⁵² Přísná

⁴⁸ Tzn. takové akty, které ovlivňují právní postavení osoby změnou v jejích právech či povinnostech. viz. Hartley, T., *The Foundations of European Community Law*, Sixth Edition, Oxford UP, 2007, s. 325 a 326.

⁴⁹ Viz. článek 289 odst. 3 SFEU, podle něhož se jimi rozumí akty přijaté legislativním postupem.

⁵⁰ Článek III- 365 odst. 4 Smlouvy o Ústavě pro Evropu.

⁵¹ Stehlík, V. Smlouva o Ústavě pro Evropu a komunitami soudnictví. In *Vztahy a interakcia vnútroštátneho práva, medzinárodného práva a európskeho práva z Madarska krajín Vyšehradskej štvorky po ich vstupe do Európskej únie*. Trnava: Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2006, s. 50.

⁵² Podrobně viz Kaczorowska, A., *European Union law*, IMPRINT London; New York: Routledge-Cavendish, 2009. s. 426 a násl.

pravidla, která byla formulována SD zůstanou zachována, ale nebude je možné uplatnit i na prováděcí předpisy.

3.2.1. Postavení nepriviligovaných žalobců

Pokud srovnáme žalobní legitimaci této skupiny s privilegovanou skupinou, shledáme, že u nepriviligované skupiny je pojata přísněji. Každá FO nebo PO může za podmínek, které jsou uvedeny v čl. 263 pododst. 1 a 2 SFEU, podat žalobu proti aktu, jehož je adresátem (tzn. je jim určený), dále aktu určený jiným osobám či dokonce aktu normativní povahy, ale s podmínkami bezprostředního dotčení a nevyžadování přijetí prováděcích opatření.

V dosavadní judikatuře SD je osoba takto dotčena pouze tehdy „*pokud akt nebo opatření má vliv na její právní postavení z důvodů pro ni charakteristických vlastností nebo z důvodu jejího faktického postavení, které ji určují individuálně stejně tak, jako by byla adresátem aktu*“⁵³. Znění, které bylo dosud používáno, umožňovalo napadnout pouze „*nařízení nebo rozhodnutí určené jiné osobě*“, ale judikatura SD však pojala toto vymezení širším způsobem.⁵⁴

System soudního přezkumu sekundárního komunitárního práva byl často terčem velké kritiky. Hlavní kritika se zaměřovala na neschopnost poskytnout nepriviligovaným účastníkům dostatečnou soudní ochranu před protiprávními akty EU přímo prostřednictvím SD a Tribunálu.⁵⁵ Tyto subjekty byly nuceny, aby navrhovaly neplatnost komunitárního aktu prostřednictvím sporu před vnitrostátním soudem, který poté podal předběžnou otázku k SD. V mnoha členských státech ale nebylo možné zahájit řízení před vnitrostátním soudem pouze z důvodu položení otázky. Ten, kdo se chtěl této možnosti domoci, byl nucen porušit právní normu a v následném sankčním řízení vznést námitku neplatnosti aktu. Tento postup je zcela proti zásadě právní jistoty soudní ochrany.

⁵³ 25/1962 *Plaumann & Co. v. Komise*, [1963] ECR 95.

⁵⁴ Rozsudek C-49/01 *British American Tobacco* [2002] ECR I-11453.

⁵⁵ ŠLOSARČÍK, Ivo. Postavení nepriviligovaných subjektů v žalobě na neplatnost před soudy Evropské unie – současný stav, trendy a implikace pro Českou republiku. *Epravo.cz* [online]. 2004, [cit. 10. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-neprivilegovanych-subjektu-v-zalobe-na-neplatnost-pred-soudy-evropske-unie-soucasny-stav-trendy-a-implikace-pro-ceskou-republiku-cast-ii-26078.html>>.

Jelikož nic nenasvědčovalo tomu, že SD má snahu zlepšit postavení neprivilegovaných osob, muselo se přistoupit ke změně primárního práva. Po několikaleté diskusi o (ne)dostatečné ochraně vyplývající z článku 230 čtvrtého pododstavce SES bylo přijato nové znění daného ustanovení.

Konkrétně byla doplněna druhá část věty, která umožňuje jednotlivci napadnout i akty s „*obecnou působností, které se ji bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření*“. Tato změna ale nespĺnila radikálnější požadavky dát jednotlivcům širší možnost napadat unijní akt obecně závazné povahy. Není zcela jasné, jaký vliv do budoucna bude mít tato nová formulace daného ustanovení.

Naopak vypuštěním slovíčka *osobně* v podzákoných aktech by se měl změnit přístup na otevřenější. Přidání slovního spojení „*nevyžadující přijetí prováděcích opatření*“ má za cíl zúžit přístup jednotlivcům k napadení normativního aktu na případy, kdy dle dosavadní úpravy musel jednatlivec porušit právo, aby měl přístup k vnitrostátnímu soudu a napadení aktu prostřednictvím předběžné otázky.⁵⁶ Jednotlivec tedy může například žádat zrušení aktu obsahující zákaz, který neobsahuje prováděcí opatření, protože je osobně dotčen tímto aktem.

3.2.2. Vývoj aktivní legitimace neprivilegovaných žalobců

Problém aktivní legitimace tzv. neprivilegovaných žalobců v řízení o neplatnost právních aktů (články 263 a 264 SFEU) už dlouhé roky vyvolávala různé reakce u odborné veřejnosti⁵⁷, která se snažila přesvědčit SD, že je potřeba změnit výklad článku 230 odstavec 4 SEU a zmírnit tzv. Plaumannův test. Jednalo se především o dokazování osobní dotknutelnosti žalobce.⁵⁸ Nepřesné formulování článku 230. odst. 4 SES umožnilo soudům EU

⁵⁶ SYLLOVÁ, Jindřiška; PÍTROVÁ, Lenka. *Lisabonská smlouva- komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s 831.

⁵⁷ Kritiku nalezneme např. v ARNULL, A. The European Union and its court of Justice. *Oxford: OUP*. Second Edition.2006, s. 21-69, BIERNAT, E. The locus standi of private applicants under until 230 (4) EC and the principal of judicial protection in the European community. *Harvard Jean Monnet Working Paper*. 2003, TRIDIMAS, S.; POLI, T. Locus standi of the individuals under article 230 (4):the return of Euridice?. *Continuity and Change in EU Law: Oxford University Press*. 2008, s. 70-89.

⁵⁸ MAZÁK, Ján. Locus standi v konaní o neplatnost: od Plaumannovho testu k regulačným aktom. *Právník*. 2011, č. 3, s. 220.

podrobněji vymeziť rámeč, ve kterém se mohou jednotlivci domáhat přímo zrušení evropské právní normy. SD se zaměřil na následující okruhy výkladu aktivní procesní legitimace neprivilegovaných žalobců:

- Vymezení právních norem napadnutelných dle čl. 230 odst. 4 SES

Text Smlouvy výslovně předpokládá pouze přezkum rozhodnutí. Otázka se ale zkomplikovala tehdy, když Smlouva „operovala“ i s pojmem „rozhodnutí přijaté ve formě nařízení“ pro účely způsobilosti navrhovatele- neadresáta právní normy.⁵⁹ SD se tak zabýval otázkou, jak tento okruh norem (norem, které jsou přezkoumatelné dle článku 230 odst. 4 SES) vykládat. Katalog právních aktů přezkoumatelných dle článku 230 odst. 4 SES se rozšiřoval. Pokud si rozebereme „*rozhodnutí přijaté ve formě nařízení*“, SD pod tato rozhodnutí podřadil případ, kdy je napadené nařízení ve skutečnosti rozhodnutím či komplexem individuálních rozhodnutí.⁶⁰ Podle názoru SD norma, která je označena formálně jako nařízení, i když šlo o skupinu rozhodnutí, spadá do kategorie norem přezkoumatelných dle článku 230 odst. 4 SES.

SD přesto ve své judikatuře ponechával mimo právní rámeč přezkumu dle výše zmíněného článku tzv. skutečná nařízení. V rozsudku Calpak⁶¹ SD posuzoval normu, která byla „skutečným“ nařízením a ne pouze souborem individuálních rozhodnutí, pokud se použila na „*situaci určenou objektivním způsobem a zakládá právní důsledky pro kategorie osob vymezených zobecňujícím a abstraktním způsobem*“.⁶² Takto použitá interpretace byla kritizována jako umožňující institucím ES snadnou právní cestu, jak zamezit neprivilegovaným navrhovatelům přístup k přezkumu podle čl. 230 odst. 4 SES; instituci-zákonodárci k tomu stačilo formulovat svá nařízení v abstraktní podobě, byť v praxi přijatá právní norma postihla velmi úzkou skupinu subjektů.⁶³

⁵⁹ ŠLOSARČÍK, Ivo. Postavení neprivilegovaných subjektů v žalobě na neplatnost před soudy Evropské unie – současný stav, trendy a implikace pro Českou republiku. *Epravo.cz* [online]. 2004, č. 7, [cit. 10. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-neprivilegovanych-subjektu-v-zalobe-na-neplatnost-pred-soudy-evropske-unie-soucasny-stav-trendy-a-implikace-pro-ceskou-republiku-cast-ii-26078.html>>.

⁶⁰ Rozsudek 41-44/70 International Fruit Company v. Commission [1971] ECR 411.

⁶¹ Rozsudek 789-790/79 Calpak v. Komise [1980] ECR 1949.

⁶² ŠLOSARČÍK, Ivo. Postavení neprivilegovaných subjektů v žalobě na neplatnost před soudy Evropské unie – současný stav, trendy a implikace pro Českou republiku. *Epravo.cz* [online]. 2004, č. 7, [cit. 10. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-neprivilegovanych-subjektu-v-zalobe-na-neplatnost-pred-soudy-evropske-unie-soucasny-stav-trendy-a-implikace-pro-ceskou-republiku-cast-ii-26078.html>>.

⁶³ Craig, Paul, Búrca, Gráinne de: EU Law, Text, Cases and Materials. Oxford: Oxford University Press (3. vyd.), s. 494.

Na počátku 90. let v rozsudku Codorniu v. Rada⁶⁴, SD uznal možnost přezkumu tzv. pravých nařízení. V daném případě šlo o to, že španělský výrobce šumivého vína označované jako „crémant“ napadl žalobou na neplatnost nařízení Rady, ve kterém bylo výslovně uvedeno, že toto označení mohou používat pouze vína, pocházející z Francie a Lucemburska. Ačkoliv napadené nařízení bylo „skutečným“ nařízením podle kritéria abstraktnosti a generalizující povahy pojmů použitých v právní normě, SD umožnil jeho přezkum i z iniciativy neprivilegovaného žalobce.⁶⁵

SD i nadále rozšiřoval katalog právních norem, které neprivilegovaný žalobce mohl úspěšně napadnout. I když se článek 230 odstavec 4 výslovně nezmiňuje o směrnících, SD možnost napadení směrnice naznačil v rozsudcích Gibraltar v. Rada, C-298/89, Asocarne, C-10/95, UEAPME, T-135/96.

- Vymezení pojmu „přímý a osobní (individuální) dopad“

Při posuzování tohoto kritéria byl naopak SD přísný a vymezil tento pojem úzce. Okruh potenciálních neprivilegovaných navrhovatelů není u žaloby na neplatnost omezen na přímé adresáty napadené normy. Podle čl. 230 odst. 4 SES mohli zahájit žalobu i jiné subjekty, za podmínky „*přímého a osobního (individuálního) dotčení*“ normy. Kumulativně proto musí být splněny dvě podmínky – přímý dopad napadané normy na navrhovatele a zároveň požadavek, aby se navrhovatel vymezoval od širšího okruhu subjektů, tj. požadavek individuálnosti dopadu.⁶⁶

Judikatura SD vylučuje přezkum podle čl. 230 odst. 4 vůči směrnici, tzn. směrnici, která je směrnicí i svou podstatou a ne pouze nesprávným označením nařízením. Toto omezení potvrdil i SPS v rozsudku Salamander,⁶⁷ kdy odmítl uznat procesní způsobilost skupině firem, které chtěly napadnout platnost směrnice upravující tabákovou reklamu.

SD se k druhé podmínce, a to osobní (individuální) dopad normy na navrhovatele, vyjadřoval obsáhleji. Klíčovým rozhodnutím je Plaumann.⁶⁸ V tomto případě se jednalo o to; skutkový stav případu: Dovozece mandarinek

⁶⁴ Rozsudek C-309/89 Codorniu v. Komise [1994] ECR I-01853.

⁶⁵ SD v tomto případě rozhodl z důvodu už předem nabytých práv.

⁶⁶ TÝČ, Vladimír; KŘEPELKA, Filip; NOVÁK, Daniel. *Soudnictví v institucionální struktuře EU*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 621.

⁶⁷ Rozsudek Salamander aj. v. EP a Rada T-172/98 a T-175-177/98.

⁶⁸ Rozsudek C-25/1962 Plaumann & Co. v. Komise, [1963] ECR 95.

(klementinek) Plaumann se domáhal zrušení rozhodnutí Komise, kterým se zamítal návrh SRN na zrušení dávek při dovozu mandarinek (klementinek) z nečlenských zemí EU. Ačkoliv byla adresátem rozhodnutí SRN, Plaumann argumentoval tím, že je profesionální dovozce ovoce a daným rozhodnutím je individuálně dotčen.

SD tuto argumentaci odmítl, když konstatoval, že „osoby, které nejsou adresáty, mohou tvrdit, že jsou rozhodnutím bezprostředně a osobně dotčeny, pokud se jich rozhodnutí týká pro jejich neměnitelné vlastnosti či pro okolnosti, v nichž by se jiné osoby neocitly, takže se jedná o osoby určené stejně, jako kdyby jim bylo rozhodnutí přímo určeno“.⁶⁹ Protože se do postavení dovozce mandarinek (klementinek) mohl dostat jakýkoli obchodník, který podniká v tomto oboru, nebyl požadavek SD v tomto případě splněn.

Tzv. „Plaumannův test“, který praktikoval SD i později, byl kritizován jako příliš restriktivní. Pro jeho splnění nestačila, byť velmi intenzivní, ekonomická, sociální či politická vazba na aktivitu upravovanou právní normou, vůči které by měla být žaloba na neplatnost zaměřena. Malý počet subjektů na trhu či možnost přesně určit jejich počet a identitu sám o sobě nezaručuje splnění požadavku „individuálního dopadu“ (Calpak v. Komise, 789-790/79, Roquette Freres v. Rada, T-298/94)14); rozhodující je (ne)možnost jejich rozšíření v budoucnosti.

K uvolnění úzké interpretace „Plaumannova testu“ naznačeného v rozhodnutí Codorniu⁷⁰ nicméně v devadesátých letech nedošlo. Příkladem návratu SD k restriktivní interpretaci požadavku čl. 230 odst. 4 je rozsudek Buralux v. Rada,⁷¹ kdy SD odmítl způsobilost skupiny firem, dopravujících odpad mezi Francií a Německem, napadnout platnost nového nařízení zpřísňujícího podmínky pro přepravu odpadu v Evropské unii – dle SD ke splnění požadavku individuálního dopadu nepostačilo ani to, že navrhovatelé byli schopni stanovit přesný počet a identitu firem, které zpochybňované nařízení postihne.⁷² Svůj

⁶⁹ Český překlad dle Pítrová, L, Pomahač, R.: *Průvodce judikaturou Evropského soudního dvora* (2. díl). Praha: Linde 2001. str. 22.

⁷⁰ Rozsudek C-309/89 Codorniu v. Komise [1994] ECR I-01853.

⁷¹ Rozsudek C-209/94 Buralux v. Rada [1996] ECR I-639.

⁷² Craig, Paul, Búrca, Gráinne de: *EU Law, Text, Cases and Materials*. Oxford: Oxford University Press (3. vyd.), s. 487; Arnall, Anthony: *The European Union and its Court of Justice*, Oxford. University Press, Oxford 1999, s. 44–45.

postoj potvrdil SD na přelomu 20. a 21. století v případech *Union de Pequeños Agricultores*⁷³ a *Jégo-Queré*⁷⁴.

V prvním zmíněném případě SD odmítl uznat aktivní procesní způsobilost španělského sdružení výrobců olivového oleje za účelem podání žaloby proti nařízení č. 1638/98, které mění trh s olivovým olejem v EU, nutno říci, v neprospěch malých producentů. Díky tomuto nařízení hrozil úpadek drobným farmářům (členům UPA), ale ani tento argument nezměnil názor SD.

SD se odchýlil od stanoviska generálního advokáta Jacobse, který navrhl procesní způsobilost UPA uznat a nepřímo doporučil SD zásadní revizi jeho dosavadní judikatury. SD konstatoval, že by členské státy měly zajistit účinnou právní ochranu subjektů podléhajících jejich jurisdikci, zároveň se ale SD omezil na konstatování, že nemůže absenci odpovídající vnitrostátní právní ochrany suplovat extenzí soudní ochrany na úrovni EU.⁷⁵

Ve druhém, výše uvedeném rozsudku, *Jégo-Queré* SPS zaujal zcela odlišné stanovisko v otázce interpretace článku 230 odst. 4 SES. Soud prvního stupně posuzoval nařízení vydané Komisí, které omezilo lov štikozubce ve vybraných oblastech Atlantického oceánu. Soud prvního stupně uznal procesní způsobilost této firmy, a to z důvodu, že nařízení Komise ke své účinnosti ve Francii nevyžadovala přijetí zvláštní vnitrostátní implementační normy, tudíž firma *Jégo-Queré* neměla možnost využít přezkum platnosti nařízení sporu před francouzským soudem a následného podání předběžné otázky.⁷⁶ Z výše uvedeného vyplývá, že ke změně judikatury nedošlo, protože SD zaujal zcela jednoznačné stanovisko, dle kterého pro změnu interpretačního přístupu je nutná změna znění sporného článku 230 odst. 4 SES.

SD v podstatě nezměnil svou interpretaci neprivilegovaného navrhovatele od počátku 60. Let. Zejména nezohlednil expanzi oblastí regulovaných právem

⁷³ Rozsudek C-50/00 *Union de Pequeños Agricultores* [UPA] v. Rada [2002] ECR I-6677.

⁷⁴ Případ T-177/01 *Jégo-Queré v Commission* [2002] ECR II-2365.

⁷⁵ ŠLOSARČÍK, Ivo. *Postavení neprivilegovaných subjektů v žalobě na neplatnost před soudy Evropské unie – současný stav, trendy a implikace pro Českou republiku*. *Epravo.cz* [online]. 2004, č. 7, [cit. 10. srpna 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-neprivilegovanych-subjektu-v-zalobe-na-neplatnost-pred-soudy-evropske-unie-soucasny-stav-trendy-a-implikace-pro-ceskou-republiku-cast-ii-26078.html>>.

⁷⁶ Kocián, Šolc, Balaščík, *Aktivní legitimace jednotlivců k podání žaloby na zrušení nařízení*. [online]. Praha: 2004 [cit. 11. srpna 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/229/aktivni-legitimace-jednotlivcu-k-podani-zaloby-na-zruseni-narizeni>>.

EU a rozvoj lidsko-právní agendy v evropském právním řádu, včetně přijetí Charty základních práv.

Soudní systém EU byl nastaven tak, že neprivilegovaní žalobci byli v podstatě donuceni k tomu, aby se pokusili napadnout platnost normy, kterou vydala EU, nepřímo, prostřednictvím podání předběžné otázky⁷⁷ před vnitrostátním soudem. Tento způsob nebyl zcela bez chyb. Nedostatky jsou spatřovány ve zdlouhavém řízení a tedy v období nejistoty⁷⁸, nejistotě přezkumu, kdy konečné rozhodnutí o ne/položení předběžné otázky je na daném domácím soudu.⁷⁹

Změna článku 230 odstavce 4 SFEU nastala po více než 50 letech od podepsání Římských smluv, v roce 1957. Znění, upravující aktivní legitimaci neprivilegovaných žalobců, které nalezneme v článku 263 SFEU, je stejné jaké bylo navrženo ve Smlouvě o ústavě a LS tak nebyla v této otázce příliš originální.

LS převzala toto ustanovení bez jakékoliv změny, ačkoliv se ozývaly hlasy, které chtěly nahradit pojem „regulační akt“ jiným legislativním pojmem, který by měl oporu v systému práva EU. Česká verze SÚ se v definici diskutovaného pojmu v článku III- 365 odstavci 4 shodla se slovenskou verzí a byl použit termín podzákonné právní akty, který je srozumitelný pro českého i slovenského právníka. Naproti tomu v SFEU český překlad článku 263 odstavce 4 používá pojem právní akty s obecnou působností, slovenský zvolil regulační akt. Francouzská i anglická verze používá pojmy „*les actés réglementaries*“ a „*regulatory act*“.

Pokud si rozeberme výše zmíněný článek 263 odstavce 4 SFEU, konkrétně třetí větu „*právní akty s obecnou působností, které se přímo týkají žalobce a nevyžadují vydání prováděcího předpisu*“, zjistíme, že můžeme vyloučit možnost napadat směrnici, protože ta vyžaduje vydání prováděcího předpisu a nemůže se zásadně přímo týkat směrnice.⁸⁰ Zbývá nám tedy nařízení, pokud se přímo týkají

⁷⁷ K problematice porušení povinnosti podání předběžné otázky viz Bobek, Michal: *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*, C. H. BECK, Praha 2004, s. 16–20.

⁷⁸ Nutnost počáteční fáze před vnitrostátním soudem, následném položení předběžné otázky, dále pak řízení před SD (dle výročních zpráv SD z let 2007 a 2008 doba trvání 19 a 17 měsíců) a další řízení před vnitrostátním soudem.

⁷⁹ Pokud je tato povinnost porušena, jednotlivci může nastat nárok na náhradu škody vůči státu, jehož soud porušil právo ES/EU. V praxi je velice obtížné domáhat se této náhrady, viz případ Köbler v. Rakousko, C-224/01.

⁸⁰ MAZÁK, Ján. *Locus standi v konaní o neplatnosti: od Plaumannovho testu k regulačním aktom*. *Právník*. 2011, č. 3, s. 224.

žalobce a současně nevyžadují implementaci. Pokud je rozhodnutí všeobecně závazné „*decisions of general application*“ a splňuje předpoklady, které vyplývají z definice, tak by sem mohlo také patřit. Zbývá zodpovědět otázku, která ovlivňuje rozsah i kvalitu přípustnosti žaloby na neplatnost podané proti nařízení. Konkrétně, které nařízení jsou takto napadnutelné jednotlivci? Tedy jaký je skutečný obsah pojmu právní akty s obecnou působností? V Lisabonské smlouvě není tento pojem regulační akt vymezen. Vymezení zatím neexistuje ani v judikatuře SD.

3.2.3. Časová působnost článku 263 SFEU

Dle dosavadní judikatury platilo, že FO nebo PO, které nejsou adresáty daného rozhodnutí, mohou tvrdit, že jsou osobně dotčeny pouze za podmínek, pokud jejich dotčení je z důvodu určitých vlastností, které jsou pro něj zvláštní, nebo faktické situace, která je vymezuje vzhledem ke všem ostatním osobám, a tím je individualizuje způsobem podobným tomu, jakým by byl individualizován adresát takového rozhodnutí.⁸¹

LS vstoupila v platnosti 1. 12. 2009 a tím změnila i podmínky přípustnosti této žaloby. Nyní dle článku 263 SFEU čtvrtého pododstavce tak může každá FO nebo PO podat žalobu proti aktům, které se jí bezprostředně a osobně dotýkají, jakož i proti právním aktům s obecnou působností, které se jí bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření.

Tribunál byl v roce 2010 nucen řešit časovou působnost těchto ustanovení. Předmět dvou věci, kterých se tato otázka týkala, a sice *Norilsk Nickel Harjavalta a Umicore v. Komise a Etimine a Etiproducts v. Komise* (usnesení ze dne 7. září 2010, T-532/08 a T-539/08, dosud nezveřejněná), byl návrh na zrušení směrnice 2008/58/ES6 a nařízení (ES) č. 790/20097, v jejichž důsledku se mění klasifikace některých sloučenin uhlíčitanu nikelnatého a boritanů. Žaloby byly podány 5. 12. 2008, a tak vznesla Komise námitku, ve které tvrdila, že se napadené akty nedotýkají žalobkyň osobně, ve smyslu článku 230 SES. Nicméně mezitím vstoupila v platnost LS a žalobkyně tím pádem uvedly, že se tato podmínka přípustnosti v případě napadených aktů (osobní dotčení) na ně již nepoužije.

⁸¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1963, *Plaumann v. Komise*, 25/62, Recueil, s. 197, 223.

Tribunál musel proto řešit otázku, zda je článek 263 pododstavec 4 SFEU použitelný *ratione temporis* na projednané žaloby a obecně na všechny žaloby projednávané v okamžiku vstupu LS v platnost.

Tribunál konstatoval, že ve SFEU není obsaženo žádné přechodné ustanovení a zdůraznil, že z dosavadní ustálené judikatury vyplývá nutnost, aby se otázka přípustnosti žaloby řešila na základě pravidel platných v okamžiku, kdy byla podána, a to v souladu s úslovím *tempus regit actum*. Dále Tribunál uvedl, že je nutné, aby podmínky přípustnosti žaloby byly posuzovány k okamžiku podání.

Pokud by tomu tak nebylo, hrozila by svévole při výkonu spravedlnosti, protože by přípustnost žaloby závisela na datu vynesení rozhodnutí Tribunálem, což ale nejde dopředu vůbec odhadnout. I pokud by měly otázky soudní příslušnosti spadat do oblasti procesních norem, Tribunál rozhodl, že k určení použitelných ustanovení, podle kterých musí být posuzována přípustnost žaloby na neplatnost podané proti aktu Evropské unie, je třeba použít úsloví *tempus regit actum*.⁸²

3.3. Dozorčí žaloba,

neboli žaloba na porušení smlouvy⁸³, patří mezi nejvýznamnější a zároveň nejpoužívanější řízení,⁸⁴ která jsou vedena u Soudního dvora.⁸⁵ Toto řízení je definováno v článku 258-260 SFEU a zůstává v podstatě nezměněno. Cílem této žaloby je zajistit dodržování povinnosti členských států, které jim vyplývají z práva EU. Kritika mechanismu SD se zaměřuje na tři prvky, a to řešení situace, kdy členský stát odmítne výsledek dozorčí žaloby respektovat, nemožnost použít dozorčí žalobu mimo rámec unijního práva a arbitrárnost při využívání dozorčí žaloby Komisí.⁸⁶

⁸² Výroční zpráva Tribunálu za rok 2010, dostupné z:

http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/20105/ra2010_activite_tribunal_finalcs.pdf

⁸³ Dozorčí žaloba z anglického překladu „*proceedings for failure*“, francouzského „*recours en manquement*“ a německého „*Aufsichstsklage*“.

⁸⁴ Ze statistik a grafů vyplývá, že žaloba na nesplnění povinnosti je druhé nejčastější řízení před SD. První místo zaujímá řízení o předběžné otázce. Grafy dostupné z:

http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-05/ra09_stat_cour_final_cs.pdf.

⁸⁵ Nejnovější rozsudek SD ve věci *Komise v. Itálie* (rozsudek ze dne 17. listopadu 2011, věc C-496/09).

⁸⁶ ŠLOSARČÍK, Ivo. Reforma soudního systému EU podle Lisabonské smlouvy... a bez ní. *Jurisprudence*. 2008, č. 6, s. 23.

Na základě LS pravomoc SD rozhodovat o této dozorčí žalobě expandovala do bývalého III. pilíře, což představuje soudní a policejní spolupráci v trestních věcech. Naopak mimo jurisdikci SD zůstává II. pilíř SZBP.

LS určuje, že v případě, kdy členský stát nerespektuje starší rozsudek SD o porušení Smlouvy, Komise dle článku 260 odst. 3 SFEU nemusí vypracovat odůvodněné stanovisko, tak jak tomu bylo doposud, ale stačí poskytnout členskému státu prostor vyjádřit se a poté podat žalobu přímo.⁸⁷ Před touto novelizací musela Komise dle článku 228 SES nejdříve znovu umožnit členskému státu vyjádřit se k žalobě. Poté následovalo vydání odůvodněného stanoviska a až po této jakési předsoudní fázi byla možnost podání žaloby. Podmínka byla, že členský stát nepřijal opatření, která vedla k nápravě protiprávního stavu.

Oproti dřívější úpravě v SES, je postup zkrácen, což přinese zefektivnění dodržování práva EU ve všech členských státech. Nicméně LS nijak blíže neurčuje žádná kritéria ani výši finanční sankce. V LS také nenalezneme, jak by se mělo postupovat v případě, kdy členský stát odmítl uloženou sankci uhradit. Toto považuju za poměrně velký nedostatek revize primárního práva. Spoléhají se snad tvůrci LS na autoritu a plné respektování SD? Podle jakých právních předpisů se mají řídit? Bude následný postup institucí EU závislý na jejich libovůli? Zde se otevírá prostor, který je při další revizi Smluv nutné zaplnit.

LS přinesla další změnu, která spočívá v možnosti spojit dosavadní dvě fáze řízení, žalobu na nečinnost členského státu, a řízení o sankcích. Je zde dána možnost spojení mechanismu dvoufázové kontroly v případech nedodržování povinnosti oznámit Komisi, jak byla členským státem provedena transpozice směrnic,⁸⁸ tzn., pokud stát opožděně nebo neúplně notifikuje vnitrostátní opatření, které implementuje směrnici přijatou legislativním postupem (tj. směrnice přijaté Radou a EP). Při tomto porušení unijního práva může Komise navrhnout uložení sankce již v „první“ dozorčí žalobě, postihující nenotifikaci, a nikoliv až ve „druhé“ žalobě na nerespektování rozsudku SD (článek 260 odstavec 3 SFEU).

⁸⁷ STEHLÍK, Václav. K reformě soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy. In *Milníky práva v stredoeuropskom priestore*. Vydavateľské oddelenie Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, 2008. s. 196.

⁸⁸ SYLLOVÁ, Jindřiška; PÍTROVÁ, Lenka. *Lisabonská smlouva - komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 827.

Pokud Komise uzná za vhodné, disponuje možností požádat o uvalení přiměřené sankce současně s podáním dozorčí žaloby. Dříve to bylo až v případě žaloby na nerespektování předchozího rozsudku SD. Po novelizaci je SD limitován návrhem výše sankce, a nemůže tedy uložit peněžité postih převyšující návrh Komise. Tento postup se uplatní pouze v případě nesdělení opatření pro provedení transpozice, a ne věcných rozporů.⁸⁹

Tato změna, kterou přinesla LS, není vnímána příliš pozitivně. Dle některých autorů⁹⁰ se změna zaměřuje pouze na byrokratické pochybení, nikoliv na skutečná a závažná porušení unijního práva. Komise se soustřeďuje na snadno prokazatelné a zjistitelné notifikační chyby a ne na věcné pochybení členských států.⁹¹ Z těchto důvodů některé komentáře LS omezují použití této novelizace na situace, kdy členský stát souběžně poruší svou povinnost implementovat a notifikovat a ne pouze na situace, kdy Komise o této implementaci není řádně informována.⁹²

LS tedy urychluje mechanismus peněžitých sankcí v případě nevyhovění rozsudku, kterým bylo určeno nesplnění povinnosti. Umožňuje totiž SD ukládat pokuty již od stadia prvního rozsudku určujícího nesplnění povinnosti peněžité sankce v případě, že Komisi nebyla oznámena vnitrostátní opatření k provedení směrnice. Tyto sankce jsou všeobecně vítány, neboť mají donucovací účinek a zajišťují uniformní a účinnou aplikaci unijního práva. LS se snaží vyrovnat se skutečností, že tato dozorčí žaloba je „běh na dlouhou trať“⁹³. Členské státy jsou si tohoto nedostatku vědomi, a tento časový prostor využívají i v rychlosti přijímání příslušných legislativních opatření.

⁸⁹ NEUBAUER, Jindřich. Sankce za nerespektování rozsudku ESD o porušení práva ES. *Jurisprudence*. 2009, č. 2, s. 9-13.

⁹⁰ Např. Ivo ŠLOSARČÍK, ve svém článku. Reforma soudního systému EU podle Lisabonské smlouvy... a bez ní. *Jurisprudence*. 2008, č. 6, s. 24.

⁹¹ Srov. Smolek M. „*Infringementy – bezzubé psisko na členské státy?*“, dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2008/09/infringementy-bezzub-psisko-na-lensk.html>.

⁹² Např. Ivo ŠLOSARČÍK, ve svém článku. Reforma soudního systému EU podle Lisabonské smlouvy... a bez ní. *Jurisprudence*. 2008, č. 6, s. 24.

⁹³ Z 24. výroční zprávy Komise o uplatňování práva Společenství vyplývá, že už předsoudní fáze žaloby trvá průměrně 20 měsíců.

3.3.1. Článek 258 SFEU ve světle rozhodnutí Star Fruit

V této podkapitole bych se chtěla blíže věnovat prvnímu a druhému odstavci článku 258 SFEU, který zní: „*Má-li Komise za to, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj vyplývá, vydá o tom odůvodněné stanovisko poté, co umožní tomuto státu podat vyjádření. Nevyhoví-li tento stát stanovisku ve lhůtě stanovené Komisí, může Komise předložit věc Soudnímu dvoru EU.*“ Důvod, proč se zmiňuji o těchto dvou odstavcích je zřejmý, a to velice široká diskreční pravomoc Komise. Je možné, aby ve společnosti, která je založena na vládě práva disponovala Komise takto velkou diskreční pravomocí? Odpověď kritiků, že tato diskrece plyne jak přímo z textu SFEU⁹⁴, tak byla posvěcena i výkladem SD, konkrétně v případě *Star Fruit*. Ze znění článku 258 SFEU je zcela jasné, že Komise není nikterak vázána řízení zahájit. Pouze pokud se Komise domnívá, že členský stát porušil některou z povinností, vydá odůvodněné stanovisko. I když členský stát nevyhoví danému stanovisku, má Komise *právo* podstoupit věc SD. Je to právo a nikoliv povinnost Komise.

Rozsudek *Star Fruit* měl velký význam, jelikož ukončil debatu o rozsahu této široké diskreční pravomoci Komise. Pro vysvětlení daného rozsudku SD zde nastíním podstatu případu **Star Fruit**:⁹⁵

Star Fruit, belgická akciová společnost se sídlem ve Francii, která se zabývala exportem a importem čerstvých banánů. Dospěla však k závěru, že francouzská právní úprava zásobování trhu banány je v rozporu s čl. 28 SES. Požádala proto Komisi, aby zahájila proti Francii řízení u ESD o porušení Smlouvy, které by zajistilo, že Francie jako členský stát zruší kvóty pro dovoz banánů a uhradí škodu, která jejím zavedením vznikla. Je zřejmé, že tato situace mohla být vyřešena pomocí podání předběžné otázky, ale náklady na řízení, kterým by se společnost vyhnula v rámci řízení o porušení Smlouvy, mohly být motivem pro zahájení právě tohoto řízení. Komise svým dopisem sdělila *Star Fruit*, že v této věci přijme příslušná opatření. To však neučinila do 2 měsíců od oznámení, a tak společnost *Star Fruit* sama podala žalobu k ESD podle čl. 226 a 228 SES. Komise však zareagovala svým podáním, kdy navrhla odmítnout žalobu jako nepřípustnou.

⁹⁴ Článek 258 SFEU.

⁹⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. února 1989, *Star Fruit SA v. Komise* 247/87.

Soud namítal, že pouze Komise a členské státy jsou oprávněny podle Smluv učinit protiprávní jednání jiného čl. státu předmětem soudního řízení. Soukromé osobě by tudíž nemělo být dovoleno vyzývat Komisi k zahájení řízení, a když už tak *další postup ponechat pouze na jejím uvážení*. Tím spíše je nepřijatelné, aby se soukromá osoba sama dovolávala ESD. Pokud by ESD připustil žalobu Star Fruit, řízení o porušení Smlouvy by se změnilo v alternativní žalobní místo pro individuální žalobce a stalo by se přímým konkurentem řízení o předběžné otázce.⁹⁶ Žalobcům by tak bylo umožněno zcela obejít národní soudy a vyhnout se zdlouhavému a také nákladnému řízení o předběžné otázce. Žalobci by tak mohli disponovat přímou žalobou proti obecným právním předpisům členských států a spor by byl rozhodnut jak v první, tak v poslední instanci ESD. Z tohoto měl ESD strach a proto v textu rozsudku Star Fruit došel k důvodu přiznání široké diskreční pravomoci Komisi při podání žaloby k Soudu.

Podle ESD je žaloba Star Fruit naprosto nepřijatelná, pokud se opírá o čl. 230/2 SES. Nejde ani o porušení SES Komisí podle čl. 232/3 tím, že opomněla rozhodnout o podání žaloby o porušení SES proti Francouzské republice – není to povinnost Komise, ta je zde nadána uvážením. Také pokud Komise podá odůvodněné stanovisko k tomu, že stát porušil svoji povinnost a stát tomuto stanovisku nevyhoví, ani v tomto případě není Komise povinna podávat žalobu ESD. Star Fruit tedy nemůže za žádných okolností vytýkat Komisi, že takovou žalobu nepodala.

Komise nemá právní povinnost podat žalobu ani v případě, že dospěje k přesvědčení o porušení ES členským státem. Je nepřijatelné, aby jednotlivec podal žalobu na nečinnost orgánu Společenství podle čl. 232 SES.

V rozsudku ESD nejudikoval, že Komise je bez jakýkoliv mantinelů, ale stanovil pouze to, že individuální žalobci nedisponují právem požadovat po Komisi zahájení soudního řízení.⁹⁷ Je tedy na místě otázka, proč LS nezměnila nic na této široké diskreci Komise? Proč nevymezila jasné mantinely předání věci SD a vše ponechala na uvážení Komise? Dle mého názoru by v případné další revizi Smluv tento článek zasloužil pozornost. Jasně vymezit případy, kdy je Komise povinna vydat stanovisko. Místo uvážení Komise stanovit povinnost

⁹⁶ DUMBROVSKÝ, Tomáš. Řízení o porušení smlouvy jako deliktní systém a pravomoc Komise. *Jurisprudence*. 2011, č. 5, s. 10-19

⁹⁷ Tamtéž.

předat věc SD v případě nevyhovění tohoto stanoviska.

4. Lidská práva ve světle Lisabonské smlouvy

Základní práva v EU prošla zásadním vývojem - od faktické absence přes nesmělé uchopení až k formulaci právně závazného katalogu základních práv.⁹⁸ Až SD prolomil mlčení Římských smluv, týkající se ochrany lidských práv, kdy prohlásil, že základní lidská práva jsou součástí obecných zásad komunitárního práva.⁹⁹ V procesu postupné konstitucionalizace EU získává ochrana lidských práv stále větší význam, což také ostatně potvrdila i poslední změna primárního práva, kterou provedla Lisabonská smlouva.¹⁰⁰

4.1. Problematika vývoje Charty

ES byla svými tvůrci pojata jako projekt, který je zaměřený na ekonomickou integraci, a proto o lidských právech nebyla v zakládajících smlouvách ani řeč.¹⁰¹ Systém ochrany základních práv na komunitární úrovni začal vytvářet až SD. SD reagoval na neochotu ústavních soudů členských států uznat absolutní primát komunitárního práva. SD ve svém průlomovém rozhodnutí ve věci 29/69 *Stauder* určil, že se jádrem lidsko-právních záruk na úrovni ES staly obecné zásady práva ES. Mezi tyto obecné zásady práva zařadil SD základní lidská práva. SD nacházel inspiraci v ústavních tradicích členských států, dále v mezinárodních smlouvách na ochranu lidských práv¹⁰², a především v EÚLP.

Nicméně lidská práva do primárního práva zařazena nebyla. Lidská práva byla zmíněna pouze v preambuli Jednotného evropského aktu z roku 1986, kde členské státy vyjádřily odhodlání „*společně pracovat k podpoře demokracie na základě práv přiznaných v ústavách a v zákonech členských států, v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a v Evropské sociální chartě, zejména svobody, rovnosti a sociální spravedlnosti.*“ Zvrat nastal přijetím Maastrichtské smlouvy, která zanesla do smluvního rámce dosavadní judikaturu SD. V Amsterodamské smlouvě bylo poprvé označeno respektování lidských

⁹⁸ BONČKOVÁ, Helena a Hubert SMEKAL. Fragmentace společných hodnot? Výjimky z Listiny základních práv EU. *Současná Evropa* [online]. 2010, č. 2, s. 61-81.

⁹⁹ SD v rozhodnutí ve věci 29/69 *Stauder* do obecných zásad práva ES zařadil základní lidská práva

¹⁰⁰ Čl. 2 SEU v aktuálním konsolidovaném znění.

¹⁰¹ Pařížská smlouva 1951, Římská smlouva 1957.

¹⁰² Např. rozhodnutí SD ve věcech 4/73 *Nold*, 44/79 *Hauer*, 46/87 *Hoechst*.

práv a základních svobod jako jedna ze zásad, na nichž je EU založena, a která je společná členskými státy.¹⁰³ Nicméně i nadále hlavním a klíčovým pilířem ochrany lidských práv na unijní úrovni byla judikatura SD a jeho doktrína základních práv jako obecných zásad práva ES/EU.

Formulace základních práv SD případ od případu se jevila nedostatečnou a málo transparentní.¹⁰⁴ Tato situace měla dvě východiska. Buď přistoupení ES k EÚLP nebo vytvoření vlastního lidsko-právního katalogu. SD první možnost odmítl ve svém posudku č. 2/94, kde shledal, že ES nedisponuje kompetencí, která by umožnila realizování této možnosti.¹⁰⁵

Z tohoto důvodu byla snaha ES/EU o vytvoření vlastního psaného katalogu zcela jasná. Hlavním podkladem pro vytvoření prvního návrhu Charty se stala tzv. Hermanova zpráva z roku 1994¹⁰⁶, která uceleným pohledem shrnovala stav ochrany základních práv ve Společenství. Tato zpráva klasifikovala na základě judikatury SD základní práva.¹⁰⁷

Tím jak narůstal počet rozhodnutí SD v oblasti ochrany lidských práv, se stále hlasitěji začaly ozývat hlasy o shrnutí základních práv do jediného dokumentu. Cílem Charty bylo zviditelnit občanům Unie význam základních práv a jejich rozsah. Charta obsahuje práva, která existují jako obecné zásady právní a také práva a svobody, které zaručuje EÚLP.

Vypracování tohoto dokumentu dostal za úkol Konvent.¹⁰⁸ Konvent vybíral různé kategorie práv a zkoumal je v pracovních skupinách, které byly vytvářeny *ad hoc*. Během června 2000 byl prezentován tzv. první oficiální návrh Charty. Ten obsahoval 30 článků, který svým rozsahem garantovaných práv zaručoval vysoký stupeň ochrany, který můžeme přirovnat k běžné ochraně ve vyspělých demokratických státech.

¹⁰³ Zakotven sankční mechanismus v podobě pozastavení práv, které vyplývají z aplikace SEU je zakotven v čl. 6 SEU. Tento sankční mechanismus byl upraven Smlouvou z Nice z roku 2000.

¹⁰⁴ BONČKOVÁ, Helena a Hubert SMEKAL. Fragmentace společných hodnot? Výjimky z Listiny základních práv EU. *Současná Evropa* [online]. 2010, č. 2, s. 61-81 [cit. 2012-03-19].

¹⁰⁵ Arnold, R. Myšlenka ústavy v minulosti a její realizace v současnosti. *Evropské právo* 2000, č. 11, s. 10.

¹⁰⁶ POMAHAČ, Richard. Znovuzrozená Evropská unie. *MZV*. 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/znovuzrozena-evropska-unie.aspx>>.

¹⁰⁷ Např. právo na život, lidská důstojnost, právní rovnost, svoboda myšlení atd.

¹⁰⁸ Konvent byl pověřen Evropskou radou v Kolíně v červnu 1999 s výslovnou podporou EP. Konvent se skládal z 15 zástupců členskými státy, 30 poslanců členskými státy, 16 evropských poslanců a jednoho zástupce EK. SD měl status pozorovatele.

Konečný návrh Charty byl předložen na vrcholném setkání ER v Nice.¹⁰⁹ Charta byla podepsána 7. 12. 2000 zástupci států a vlád členských zemí EU. Plánovanou slavnostní ceremonii nicméně zablokovala VB a Dánsko, které otevřeně protestovaly. Tyto státy nakonec přistoupily k podpisu až po vyjednávání, které bylo pod taktovkou francouzského předsedy vlády Lionela Jospina. Charta obsahuje 54 článků, které jsou zařazeny v 7 kapitolách. Z pohledu evropského práva byla Charta vyhlášena jako nezávazná politická deklarace, tedy dokument, který nepodléhal ratifikaci v jednotlivých členských státech.

4.2. Začlenění Charty do Ústavní smlouvy

Poté, co byla přijata Charta, byla zahájena práce na tzv. Smlouvě o Ústavě pro Evropu. Tento dokument byl přijat Evropským konventem v červenci 2003 a následně byl předložen ER.¹¹⁰ Charta byla včleněna do návrhu evropské ústavy jako její II. část. Do části I. tohoto návrhu byla začleněna hlava II., která měla název *Základní práva a občanství Unie*, obsahující článek 7 *Základní práva*,¹¹¹ který deklaroval, že „*Unie uznává práva, svobody a zásady vyhlášené v Chartě základních práv, která tvoří část II této Ústavy*“.

Následoval ratifikační proces, který byl však ve Francii a Nizozemí odmítnut v referendech, což znamenalo neúspěch návrhu Smlouvy jako celku. Tento návrh byl odmítnut kvůli neshodám o institucionální členění a poměru sil v rámci takto nově utvářeného či spíše přetvářeného celku a dále proto, že občané, a potažmo celá politická reprezentace členských států EU, dosud nebyli připraveni na další navýšení přenosů suverénních pravomocí na EU.¹¹²

¹⁰⁹ Více informací o vývoji a vypracování Listiny základních práv EU neobvyklým a originálním způsobem v knize ŠÍŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. Praha: Linde, 2008. s. 255.

¹¹⁰ *Europa.eu* [online]. 2004 [cit.13.srpna 2011]. Ústavní smlouva. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_239_cs.htm>.

¹¹¹ Návrh Smlouvy o založení Ústavy pro Evropu Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2003, s. 13.

¹¹² GRYGAR, Jiří. *Judikatura soudů Evropské unie v oblasti základních práv*. Brno, 2006. s. 214. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

4.3. Lidská práva a Lisabonská smlouva

LS se v oblasti základních práv vyvarovala „vzpomínce“ na Ústavní smlouvu a zřekla se vlastního katalogu základních práv. I když se může zdát, že Unie se tímto stala prostorem bez základních práv, není tomu tak. LS článkem 6. odst. 1 inkorporuje Listinu základních práv EU a také potvrzuje EÚLP jako součást unijního práva. Přistoupení EU k této úmluvě ochranu lidských práv ještě posiluje.

I přes veškerá ujištění, že tato Listina základních práv pouze potvrzuje, zviditelňuje stávající práva, svobody a zásady, které uznává EU a v žádném případě netvoří nová, je nutné vzít v potaz i důsledky právní závaznosti tohoto dokumentu. SD nebo soud členského státu má tedy možnost shledat, že vnitrostátní právo není v souladu se základními právy, která Listina potvrzuje. Do přijetí Lisabonské smlouvy takovou možnost SD ani vnitrostátní soudy neměly.

Na místě je tedy otázka, proč si některé země, konkrétně Polsko a Spojené království, vyžádaly tzv. *opt-out*, který vylučuje aplikaci Listiny základních práv EU vůči těmto zemím? Vždyť obě tato opatření¹¹³ by měly všechny členské země přivítat, a ne vyžadovat, aby rozhodující slovo měly jejich národní právní úpravy. Obavy z účinků Charty na vnitrostátní právo vedly Spojené království a Polsko k tomu, aby si vynutily speciální výjimku. Článek 1 odst. 1 polského a britského protokolu k Lisabonské smlouvě říká, že *„Listina nerozšiřuje možnost SD EU ani jakéhokoliv soudu Polska či Spojeného království shledat, že právní předpisy, zvyklosti nebo postupy Polska či Spojeného království nejsou v souladu se základními právy, svobodami nebo zásadami, které Listina potvrzuje.“* Znění tohoto článku zcela jednoznačně ukazuje postoj, který oba státy zaujaly vůči SD. Je to nedůvěra, skepse, obavy o nekontrolovatelné rozpínání kompetencí SD. Dle některých autorů¹¹⁴ se nejedná o výjimku jako takovou, ale spíše o deklaraci, která má interpretační význam. Protokol sice oběma dotčeným zemím nepomůže před expanzí ideologicky ovlivněných právních předpisů EU, mohou je však

¹¹³ Přistoupení EU k EÚLP a povýšení Listiny základních práv EU na primární právo.

¹¹⁴ Např. Mark Dougan *„Listina není skutečnou hrozbou pro britské pracovní právo, obdobně jako protokol není ve skutečnosti žádné opt-out z čehokoliv.“*

alespoň ochránit před aktivismem ESD, který možná bude hrát daleko významnější roli než ony právní předpisy.¹¹⁵

O čem tyto *opt-outy* vypovídají? Odpověď zní, že tento krok svědčí o hluboké nedůvěře jednak vůči celé EU, tak zejména vůči SD EU. Nechtějí, aby tuto Listinu vykládal aktivistický¹¹⁶ SD, na jehož posílení nemají členské státy sebemenší zájem. SD na sebe prostřednictvím základních práv a obecných právních zásad vztahuje další a další kompetence. Zprvu by se dalo říci, že obavy těchto států jsou neodůvodněné, protože členské státy jsou dle článku 51 odst. 1 věty první Listiny základních práv EU touto Listinou vázány „*pouze pokud uplatňují právo Unie*“ a jak objasňuje článek 51 odst. 2 této Listiny a článek 6 odst. 2 SFEU „*tato Listina žádným způsobem nerozšiřuje kompetence EU stanovené smlouvami.*“

Nicméně rozsudek *Mangold*¹¹⁷ napovídá, že obavy těchto států nelze zcela odmítnout. SD rozhodl, že možnost časového omezení pracovní smlouvy u staršího zaměstnance porušuje jednak směrnici 2000/78/ES o rovném zacházení¹¹⁸, ale také současně i obecnou právní zásadu rovného zacházení (bod 76 rozsudku *Mangold*). Pokud vezmeme v úvahu, že lhůta k transpozici směrnice ještě neuběhla, poměřoval SD jednání členského státu, které nespočívalo v transpozici práva Společenství, ale spadalo do okruhu pravomocí Evropského společenství. Konkrétně se jednalo o vydání směrnic o rovném zacházení dle článku 13 SES. SD na tomto základě a bez bližšího odůvodnění vytvořil obecnou právní zásadu. SD dosti široce vyložil pojem obecného právního principu zákazu diskriminace na základě věku a jeho aplikovatelnosti ve vnitrostátních právních řádech.¹¹⁹ Dle SD směrnice pouze provádí obecný právní princip a jeho uplatňování nemůže být závislé na náležité transpozici směrnice členským státem. Dokonce nemůže být závislá ani na tom, zda již uběhla lhůta

¹¹⁵ BŘICHÁČEK, Tomáš. Deset nejtěžších hříchů Lisabonské smlouvy. *Euportál* [online]. 29. 5. 2008[cit. 19. března 2012]. Dostupné z: <http://www.zvedavec.org/komentare/2008/12/2898-deset-nejtezsich-hrichu-lisabonske-smlouvy.htm>.

¹¹⁶ Aktivismem mám na mysli určitou hodnotovou zaujatost, která spočívá v tom, že v případech, kdy to lze, je rozhodnuto tak, aby rozhodnutí dále podpořilo evropskou integraci ztělesňovanou zakladatelskými smlouvami.

¹¹⁷ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-144/04 *Mangold* [2005] ECR.

¹¹⁸ Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání.

¹¹⁹ KOMÁREK, Jan. *Mangold v opačném gardu a tajněstářský Soudní dvůr. Jiné právo* [online]. 14. 07. 2007, [cit. 12. března 2012]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2007/10/mangold-v-opanm-gardu-tajnstksk-soudn.html>.

pro její transpozici. Navíc se tento princip uplatní i ve vztazích mezi soukromými subjekty.

Rozsudek vyvolal obrovskou vlnu kritiky, jak ze strany právní akademie, tak i z nitra SD a členské státy zbystřily svou pozornost. Největším kritikem uvnitř SD se stal generální advokát Ján Mazák, který tvrdí, že SD v tomto rozhodnutí zašel dál, než bylo vhodné. Jeho stanovisko ve věci C-411/05 „*Palacios de la Villa*“¹²⁰, je příkladem velké a otevřené kritiky SD. S ohledem na případ *Mangold* generální advokát zcela otevřeně kritizuje, že obecné zásady právní se vyznačují velkou nejistotou z hlediska existence i skutečného obsahu. Bedlivě si tak všímá dopadů rozhodnutí SD na rozdělení pravomocí mezi členskými státy a EU. Generální advokát vidí v příliš velkorysém rozvíjení obecných právních zásad nebezpečí překročení kompetence ES na úkor členských států.¹²¹ SD tak ztratil velký díl důvěry, kterou mu členské státy vložily.

4.4. Vzájemný vztah Soudního dvora a Evropského soudu

pro lidská práva

Jak bychom charakterizovali vzájemný vztah SD a ESLP? Vodítko nalezneme ve stanovisku generálního advokáta Poiarese Madura ve věci *Kadi*¹²², kde stojí „že ESPL má za úlohu zajistit plnění závazků vyplývajících z Úmluvy, kterou smluvní státy přijaly. I když je účelem Úmluvy ochrana lidských práv a jejich další rozvoj, je navržena tak, aby fungovala především jako mezistátní dohoda. Tato dohoda vytváří povinnosti mezi smluvními stranami na mezinárodní úrovni. Naproti tomu SES založila autonomní právní řád. V rámci tohoto řádu mají státy i jednotlivci práva i povinnosti, které se jich bezprostředně dotýkají. SD má tedy povinnost jednat jako ústavní soud ES/EU. SD a ESLP jsou tedy jedinečné, co se týče jejich pravomoci *ratione personae*.“¹²³

¹²⁰ Znění celého stanoviska dostupné z:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005C0411:cs:HTML>.

¹²¹ Hans-Jürgen. NOVÉ VYSTRÍZLIVĚNÍ EVROPY: LISABONSKÁ SMLOUVA. *Občanský institut* [online]. 4. 3. 2008, [cit. 12. března 2012]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/clanek.asp?id=1296>.

¹²² Rozsudek Soudního dvora ve spojených věcech C-402/05 P a C-415/05 P *Kadi* [2008] ECR I-6351.

¹²³ Stanovisko generálního advokáta M. Poiarese Madura k věci C-402/05P *Kadi* [2008] ECR I-06351, bod 37.

SD se tedy primárně soustředí na spory, které probíhají v rámci ekonomické integrace evropských zemí. ESLP dohlíží nad dodržováním práv stanovených v EÚLP.

Průlomovým mezníkem byl rozsudek ve věci **Nold**¹²⁴. SD v tomto rozsudku uznal za zdroj inspirace EÚLP jako i judikaturu ESLP, nicméně jde o zdroj příležitostný a nesystematicky používaný. SD musel následně přistoupit k aplikaci a interpretaci Úmluvy. Formálně se snažil dodržovat pravidla, která vymezil ESLP, ale ve chvíli, kdy se od těchto pravidel potřeboval odpoutat, prohlásil, že k dané problematice SD nejsou známy ani rozsudky ani postoje ESLP, čímž se vyhnul analogii, kterou by mnohdy využít mohl. Nabízí se možnost, že důvodem takového postupu mohlo být to, že soudci ESD se nechtěli fakticky podřídit vyšší instanci, jak z prestižních tak mocenských důvodů. Druhým důvodem může být specifická integrace procesu. Aby integrace zdárně fungovala, vyžaduje to zvláštní podmínky a přístup (zejména v oblasti hospodářské soutěže a JVT). ESD tak některá základní práva podřídil „účelům společenství“.¹²⁵

Oba tyto soudy mají vzájemně se překrývající osobní působnost tzv. *rationae personae*, což může v praxi vést k určitým konfliktům, to dokládají následující rozsudky:

- **National Panasonic:**¹²⁶ Zástupci EK se bez ohlášení dostavili do prostor obchodní společnosti za účelem kontroly účetních knih. National Panasonic namítala, že došlo k porušení práva na respektování rodinného a soukromého života, obydlí a korespondence.¹²⁷ ESD nepřijal tento argument s ohledem na specifické cíle Společenství.¹²⁸ Pravomoc EK uskutečnit vyšetřování bez předchozího oznámení ESD ospravedlnil tím, že bylo nutné předejít zkreslení hospodářské soutěže a porušení veřejného zájmu jednotlivých podniků a spotřebitelů. Je tedy patrné, že primárním měřítkem judikatury ESD jsou účely a smysl ES. Tato skutečnost bude potvrzena i v několika dalších případech.

¹²⁴ Rozsudek Soudního dvora ve věci 4/73 *Nold* [1974] ECR 491.

¹²⁵ ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v EU*. Praha: Aspi Publishing, 2003 str. 82.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Bylo odkazováno na článek 8 odst. 1 EÚLP

¹²⁸ ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v EU*. Praha: Aspi Publishing, 2003 str. 86.

- Na konci 80. let došlo ještě k viditelnějšímu konfliktu mezi ESD a ESLP. **Hoechst v. Komise**¹²⁹:

EK získala informace o podezření, že mezi výrobci PVC a obchodníky s těmito výrobky byly v rámci ES uzavřeny dohody anebo došlo k jednání ve vzájemné shodě ohledně stanovení cen a kvót v dodávkách pro výrobu. EK vydala nařízení na šetření u společnosti Hoechst. Nicméně úředníkům Spolkového úřadu byl vstup opakovaně odmítán. EK vyzvala společnost Hoechst aby souhlasila s prohlídkou. Nakonec bylo třeba soudního příkazu a Komise poté za průtahy uložila firmě pokutu ve výši 55 000 ECU, což společnost napadla žalobou. ESD v tomto případě dochází k závěru, že pokud se jedná o vztah k FO, tak je respekt k nedotknutelnosti obydlí, jakožto právo zaručené EÚLP, součástí evropského práva, „*avšak jde-li o podniky, není tomu tak, neboť v právních systémech členských států existují nezanedbatelné rozdíly, pokud jde o povahu a stupeň ochrany obchodních prostor vůči zásahům veřejných orgánů.*“¹³⁰ ESD také poukázal na absenci relevantní judikatury ESLP k tomuto tématu. Nicméně pokud by si soudci ESD dali tu práci, tak by našli rozhodnutí ve věci *Marckxová v. Belgické království*¹³¹- v tomto případě ESLP došel k závěru, že soukromý život zahrnuje profesní a podnikatelské činnosti, jakož i provozní prostory.¹³² I když tento rozsudek nebyl před tímto střetem dvou soudních institucí nikterak zásadní, jen těžko si můžeme myslet, že soudci ESD tuto judikaturu pouze přehlédli.

- ESLP judikoval za pár měsíců pravý opak, konkrétně v případě **Niemitz**¹³³:

Na příkaz soudu byla prohledána kancelář advokáta Gottfrieda Niemitze. Účelem této prohlídky mělo být zjištění totožnosti jednoho jeho klienta. Nicméně byla zkoumána i celá řada dalších spisů. Pan Niemitze podal stížnost, poté odvolání ke Spolkovému ústavnímu soudu, ale nikde neuspěl. Proto se obrátil k ESLP. Pan Niemitze namítal, že prohlídkou jeho advokátní kanceláře došlo k porušení článku 8 Úmluvy, a to zejména tím, že prohlídkou jeho advokátní kanceláře (pracoviště) došlo k zásahu do jeho

¹²⁹ Rozsudek ESD ve spojených věcech č. 46/87 a 227/88 *Hoechst v. Komise*.

¹³⁰ Rozsudek ESD ve spojených věcech č. 46/87 a 227/88, Bod č. 18.

¹³¹ Rozsudek ESLP ve věci *Marckx v. Belgie*.

¹³² Berger Vincent. 2003. *Judikatura Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: IFEC, str. 357-

361.

¹³³ Rozsudek ESLP ve věci *Niemitz*.

„soukromého života“ a „obydlí“. Druhá strana ve věci však namítala, že článek 8 EÚLP neposkytuje ochranu proti prohlídce pracoviště, ale naopak jasně rozlišuje mezi soukromým životem a obydlím na jedné straně a profesním a obchodním životem a místnostmi na straně druhé. ESLP judikoval, že k porušení EÚLP došlo. Argumentace soudu spočívala v tvrzení, že nelze domov a soukromý život vykládat příliš restriktivně, a to z toho důvodu, že „pravě v zaměstnání má většina lidí mnoho, ba dokonce maximum příležitostí kupevnění svých pout s okolním světem. V činnostech člověka vždy nelze oddělit to, co spadá do profesionální oblasti a to, co do ní již nepatří.“¹³⁴

Jelikož tento rozsudek následoval krátce po rozhodnutí ve věci Hoechst, můžeme hovořit o reakci ESLP na předchozí postoj ESD. ESLP chtěl ukázat své výsadní a konečné postavení při ochraně lidských práv. Vztah obou soudů ještě nebyl vyjasněn formulací tzv. doktríny nevměšování. Za skutečný důkaz rozporu a střetu jurisdikce obou soudních orgánů je považován případ **Funke**.¹³⁵

- J. G. Funke byl Němec žijící ve Francii. Na základě doporučení daňových úřadů byl navštíven francouzskými celními orgány. Úředníci vstoupili do jeho domu bez oprávnění, provedli prohlídku jeho domu a zadrželi určité dokumenty, které však nedostačovaly k jakémukoli obvinění. Také mu nařídili předložit určité starší dokumenty. Když odmítl, byla na něj podána žaloba a předložena pokuta. Tato pokuta se zvyšovala s penále za každý den, kdy nebyly doklady předloženy. Pan Funke se proti tomuto několikrát neúspěšně odvolával. ESLP dává za pravdu stěžovatelům a doslova říká, že *„zvláštností (...) práva nemohou ospravedlnit takový zásah do práva – jaké má každý „obviněný“ v autonomním slova smyslu, jaký tomuto výrazu přisuzuje čl. 6 – nevypovídat a nijak nepřispívat k vlastnímu obvinění“*.¹³⁶ Tento rozsudek byl považován za velmi kontroverzní. ESPL se dostává do složité situace, protože způsobil, že další rozsudek ESD v oblasti jednající se o aplikaci článku 6 EÚLP bude v rozporu se štrasburskou jurisdikcí, když judikuje, že právo nevypovídat netvoří součást práva na obranu.¹³⁷

¹³⁴ Berger Vincent. 2003. *Judikatura Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: IFEC, str. 438.

¹³⁵ Rozsudek ESLP ze dne 25. 2. 1993 ve věci *Funke proti Francii*.

¹³⁶ Rozsudek ESLP ze dne 25. 2. 1993 ve věci *Funke proti Francii*, žádost č. 10828/84 bod 44.

¹³⁷ Berger Vincent. *Judikatura Evropského soudu pro lidská práva*. Praha: IFEC, 2003, str. 801.

Zde je na místě otázka, jak je možné, že se judikatura obou soudních těles tak dalece rozešla? ESLP i ESD hájí svůj systém, který se nicméně protne v určité oblasti lidských práv. Zatímco pro ESD se dodržování a hájení lidských práv nestalo klíčovou činností¹³⁸, ESLP se primárně a jediné věnuje ochraně lidských práv. Tím, že ESLP nepřistoupil na argumentaci ESD ukazuje, že nepřipustí jakékoliv zpochybnění své privilegované pozice na poli lidských práv. Naopak ESD uznává rozhodnutí ESLP a často ve svých judikátech odkazuje právě na rozhodnutí ESLP.¹³⁹ Konkrétně ESD použil odkazu na definici pojmu transsexuál z judikatury ESLP ve věci Rees.¹⁴⁰

Následující rozhodnutí ESLP ve věci *Bosphorus*¹⁴¹ není přijímán jednoznačným způsobem. Zatímco někteří autoři tento rozsudek označují za kompromisní nabídku ESLP vůči SD, aby pokračoval ve své judikatuře zajišťující ochranu základních práv s tím, že ESLP nebude až na výjimky do rozhodovací činnosti SD zasahovat,¹⁴² jiní autoři mají na rozsudek jiný názor. Při své kritice zpravidla vycházejí z konkurujícího stanoviska samotných soudců ESLP.¹⁴³

Vzájemné vymezování obou soudů samozřejmě nebylo představiteli Evropské unie a Rady Evropy sledováno se založenýma rukama. Dlouhodobá vzájemná spolupráce postupně vyústila v pravidelná čtvrtletní čtyřstranná setkání mezi zástupci obou organizací¹⁴⁴ a v roce 2007 bylo podepsáno tzv. „*Memorandum of Understanding*“¹⁴⁵ vymezující cíle, oblasti a způsoby další spolupráce.

¹³⁸ Soustřeďuje se na proces evropské integrace, a až ve chvíli kdy může dojít k ohrožení samotné podstaty integrace, ustoupí „vyššímu“ cíli.

¹³⁹ Rozsudek SD C- 25/94 *Commission v. Council* [1986] ECR I-1469.

¹⁴⁰ Rozsudek ESLP ve věci *Rees v. Velká Británie*.

¹⁴¹ Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 30. 6. 2005 ve věci. *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi proti Irsku*, žádost č. 45036/98, Reports of Judgments and Decisions 2005-VI.

¹⁴² Z české literatury vnímá předmětný rozsudek veskrze pozitivně i BOBEK, M. Evropský soud pro lidská práva: Ochrana základních práv v komunitárním právu je „srovnatelná“ s ochranou poskytovanou systémem Evropské úmluvy. *Soudní rozhledy*. 2006, č. 1. s. 39 – 44.

¹⁴³ ŠTURMA, P. Evropská unie a členské státy před Evropským soudem pro lidská práva (ve světle případu *Bosphorus*). *Právník*. 2008, č. 1. s. 1 – 18.

¹⁴⁴ The Council Of Europe's Relations with the European Union [online].[cit. 2011-10-07]. Dostupný z <http://www.coe.int/t/der/EU_en.asp>.

¹⁴⁵ Memorandum of Understanding between the Council of Europe and the European Union. 23. 5. 2007. Dostupné z <http://www.coe.int/t/der/docs/MoU_EN.pdf>.

5. Problematika vzniku patentového soudu

Jednotný trh s patenty není dokončen ani přes opakované výzvy hlav států a předsedů vlád. Evropa do této chvíle nebyla schopna vytvořit jednotný a cenově dostupný patent, který by platil v celé EU. Takto roztříštěný jednotný trh s patenty má vážné důsledky pro konkurenceschopnost Evropy. Patenty jsou hnací síla při podpoře, inovaci, růstu a konkurenceschopnosti a proto si Evropa nemůže dovolit, aby ztratila půdu pod nohama v oblasti tak zásadní pro inovace jako je patentová politika. V rámci EU lze získat patentovou ochranu dvěma způsoby. Buď prostřednictvím vnitrostátních patentových úřadů členského státu, nebo prostřednictvím Evropského patentového úřadu (dále jen EPO) v rámci Evropské patentové úmluvy ze dne 5. 10. 1973.¹⁴⁶ Nicméně současný patentový systém EU je dosti nákladný a složitý, zejména z důvodu požadavků na překlad do úředního jazyka daného členského státu.

Dva dokumenty, konkrétně Strategie Evropa 2020 a Akt o jednotném trhu, uvedly jako svou prioritu zlepšení rámcových podmínek podniků pro inovace vytvořením jednotné patentové ochrany v členských státech EU. Dalším cílem je vytvořit jednotný systém pro soudní řešení sporů, které se týkají evropských patentů.

Konkrétnější právní základ pro vytvoření evropských práv duševního vlastnictví je formulován v Lisabonské smlouvě. Dle článku 118 odst. 1 SFEU „*mají být opatření k vytvoření evropských práv duševního vlastnictví stanovena EP a Radou v souladu s řádným legislativním postupem*“. Tato pravidla mají zajistit jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v EU. Dále má být zaveden centralizovaný režim pro udělování oprávnění, koordinaci a kontrolu na úrovni EU. Odst. 2 výše uvedeného článku stanoví zvláštní právní základ, kterým se vytvoří pravidla pro použití jazyků ve vztahu k evropským právům duševního vlastnictví. Toto jednomyslně stanoví Rada zvláštním legislativním postupem po konzultaci s EP. Z tohoto důvodu musí být ujednání o překladu pro jakýkoliv jednotný patentový systém v EU stanovena zvláštním právním předpisem.

¹⁴⁶ Brusel. Nařízení Evropského parlamentu a Rady: kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany. In: 2011/0093 (COD). Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0215:FIN:CS:PDF>.

Komise dne 30. června 2010 přijala návrh nařízení Rady o ujednáních o překladu pro patent EU. I přes úsilí ze strany předsednictví Rady nebyla na zasedání Rady dne 10. 11. 2010 nalezena jednomyslná shoda ohledně ujednání o překladu.¹⁴⁷ Na zasedání Rady o měsíc později, tedy dne 10. 12. 2010, se potvrdilo, že existují nepřekonatelné překážky, znemožňující přijmout rozhodnutí, vyžadující jednomyslnou shodu.

Dvanáct členských států¹⁴⁸ podalo žádost, na jejímž základě předložila Komise Radě návrh na povolení posílené spolupráce v oblasti jednotné patentové ochrany. Po přijetí daného návrhu požádaly o připojení ke spolupráci další země, konkrétně Belgie, Rakousko, Irsko, Portugalsko, Malta, Bulharsko, Rumunsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Lotyšsko, Řecko a Kypr. Europoslanci v únoru 2011 posvětili institut tzv. posílené spolupráce¹⁴⁹, který je zakotven v primárním právu EU a umožňuje skupině minimálně devíti členských zemí (s tím, že ostatní státy se k nim mohou kdykoliv přidat) pokračovat v integračním procesu pro oblasti, pro něž se nedaří najít společný postup. Rozhodnutí Rady 2011/167/EU zavádí posílenou spolupráci v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany.

5.1. Kterou cestou se vydat?

Diskuze ohledně vytvoření evropského patentového soudnictví je na půdě EU vedena již několik let a mezi členskými státy EU se za tuto dobu vytvořily dva různé postoje. Jedná se o:

- **Dohodu o sporech z evropských patentů/European Patent Litigation Agreement (EPLA).**¹⁵⁰ Tato dohoda usiluje o vytvoření jednotné soudní pravomoci pro evropské patenty. Je připravovaná od roku 1999 a navrhuje vytvoření nové mezinárodní organizace, a to Evropského patentového soudnictví. Cílem je vytvoření jednotného

¹⁴⁷ Viz tisková zpráva mimořádného zasedání Rad\ „konkurenceschopnost“, 16041/10, 10. 11. 2010.

¹⁴⁸ Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Litva, Lucembursko, Nizozemsko, Polsko, Slovinsko, Švédsko, a Spojené království.

¹⁴⁹ Návrh rozhodnutí Rady o povolení posílené spolupráce v oblasti vytváření jednotné patentové ochrany, dostupný z:

http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/COM%282010%29790-final_en.pdf

¹⁵⁰ Více informací viz:

https://www.validation.cz/LONDON_PROTOKOL_POZICE_UPV_06032008.pdf.

systému pro vedení sporů pro smluvní strany EPC. Navrhovaná struktura:

- soud prvního stupně – zahrnoval by ústřední senát zřízený v sídle EPC,
- odvolací soud,
- kancelář.

Ve státech, které by se k dohodě připojily, by byly zřízeny regionální senáty soudu prvního stupně. Smluvní státy této dohody by mohly podat žádost o zřízení tohoto regionálního senátu a ten by zajišťoval přítomnost první instance EPC a byl by financován smluvními státy. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně by bylo možné podat odvolání u odvolacího soudu. Kancelář by odpovídala za koordinaci dělby práce v případech přidělených regionálním senátům.¹⁵¹

Příslušnost EPC by byla pro žaloby na porušení evropského patentu a žaloby nebo protižaloby na zrušení evropského patentu. EPC by byl složen ze soudců, kteří mají právnické a technické vzdělání. Otázka jazykového režimu by byla založena na jazykovém režimu EPO a zahrnovala by angličtinu, francouzštinu a němčinu.

Byl by tento postoj opravdu vhodným a dobrým řešením patentové situace v Evropě? Několik členských států se domnívá, že vytvoření zcela nové soudní pravomoci souběžně se soudní pravomocí Společenství by bylo velice složité. Mohlo by představovat riziko vzniku nesrovnalostí a v případě vytvoření patentu Společenství vznik duplicity patentových soudů pro celou EU.

Tento návrh ale není zcela propracovaný, protože zatím není jasné, jak to bude v případě, pokud by EU přistoupila k dohodě. Jaký je argument členských států, podporující tento návrh dohody? Argumentují zrychlením a sjednocením soudní praxe pro evropské patenty.

- **Soudní pravomoc Společenství pro evropské patenty a patenty Společenství.** Podle některých členských států by bylo vhodnější vytvořit jednotnou soudní strukturu, zabývající se jak soudními spory, týkajícími se

¹⁵¹ Brusel. Sdělení Komise Evropského Parlamentu a Radě: Zlepšení patentového systému v Evropě. In: *KOM (2007)*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/com_2007_165_cs.pdf

evropských patentů, tak i budoucích patentů Společenství. Návrh počítal s vytvořením zvláštní soudní pravomoci Společenství pro spory z evropských patentů a patentů Společenství, využívajících ujednání v SEU týkající se soudní pravomoci.¹⁵²

Zastánci této dohody považovali za nutné vytvoření mezinárodní dohody, která by zapojila Společenství, aby bylo možné přenést pravomoc na soudy Společenství pro evropské patenty.

Na základě článku 225a SES měl být zřízen zvláštní systém soudních komor pro patentové spory. Jak by měl tento systém vypadat? Zahrnoval by komory prvního stupně se specializovanými soudci v členských státech spolu s možností odvolání u soudu prvního stupně. Dále by zahrnoval existenci jednotného jednacního řádu a soudci Společenství by neměli uplatňovat pouze právo Společenství, ale také příslušná ustanovení Úmluvy o udělování evropských patentů.¹⁵³

V některých členských státech panovaly obavy z neúčinného a nepřiměřeného řízení. Odpůrci tohoto postoje mají také pochybnosti o možném jmenování technicky vzdělaných soudců s neúplným právnickým vzděláním.

Jelikož se tyto dva „tábory“ nemohly dohodnout, navrhla Komise v roce 2007 kompromis uspořádání soudního systému pro patenty EU.¹⁵⁴ Kompromis spočívá v kombinaci dvou výše uvedených prvků. Další postup by měl spočívat v jednotném soudním systému, který využívá zásady, v jejichž případě panuje shoda a který bere v potaz i obavy členských států a zúčastněných stran. Tento kompromis by mohl být dosažen vytvořením jednotného a specializovaného soudnictví s příslušností pro spory, týkající se evropských patentů i budoucích patentů EU.

¹⁵² Brusel. Sdělení Komise Evropského Parlamentu a Radě: Zlepšení patentového systému v Evropě. In: KOM (2007). Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/com_2007_165_cs.pdf

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ MZV [online]. 25. 11. 2010 [cit. 25. července 2012]. Země EU hledají cestu ze slepé uličky unijního patentu. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/vnitri_trh_eu/zeme_eu_hledaji_estu_ze_slepe_ulicky.html.

Soudní pravomoc pro patenty by měla zajistit přiměřenou blízkost k jednotlivým stranám a příslušným okolnostem případu.¹⁵⁵ Soudní pravomoc by se skládala z komor prvního stupně a dále ze zcela decentralizovaného odvolacího soudu, který by zajišťoval jednotný výklad. Tyto orgány by pracovaly podle společného jednacího řádu, který by byl vytvořen na základě osvědčených postupů členských států. Využívaly by znalosti a zkušenosti specializovaných patentových soudů v EU.¹⁵⁶ Důležitou součástí jednotného soudního systému by byla i kancelář, která by dle jednoznačně stanovených pravidel prováděla přidělování případů. Pravidla by se mohla zakládat na nařízení Brusel I a na ostatní stávající *acquis communautaire*.

Co se týče soudců, ti by měli mít jak právnické, tak technické vzdělání a dále by byli zcela nezávislí. Neměli by být vázání žádnými příkazy či pokyny z vnějšku.

5.2. Dlouhá cesta k jednotnému patentu

Tato soudní pravomoc musí zcela respektovat SD jako poslední instanci ve věcech práva EU. Toto se vztahuje jak na všechny otázky týkající se *acquis communautaire*, tak i budoucích patentů EU. Diskuse probíhaly v Pracovní skupině pro duševní vlastnictví (patenty), která spadá do Úřadu průmyslového vlastnictví. Na mnichovském sympoziu konaném v červnu 2007, kterého se účastnilo 380 odborníků z celého světa¹⁵⁷ se nepodařilo nalézt kompromisní řešení zavedení patentového soudnictví v Evropě. Všech 27 států souhlasilo s nutností zavést efektivní a cenově přijatelný systém, který by zaručoval rychlé přiznání práv z duševního vlastnictví,¹⁵⁸ ale neexistovala dostatečně silná politická vůle odstranit rozdíly mezi členskými státy a vytvořit jednotnou soudní pravomoc pro patenty pro celou EU.

¹⁵⁵ Brusel. Sdělení Komise Evropského Parlamentu a Radě: Zlepšení patentového systému v Evropě. In: KOM (2007). Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/com_2007_165_cs.pdf.

¹⁵⁶ Např. postupy v získávání důkazů, ústní a písemné řízení, zpracování případů.

¹⁵⁷ Sdělení Komise EP a Radě - Zlepšení patentového systému v Evropě KOM/2007/0165 konečném znění, dostupné z:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0165:CS:HTML>.

¹⁵⁸ Podrobnější informace ohledně konání Mnichovského sympozia v PRISTÁŠOVÁ, Adéla. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 21. 8. 2007 [cit. 2011-04-15]. Sympozium na téma „Budoucnost patentového soudnictví v Evropě“. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument33751.html>>.

Dosud největší rozepře vyvolává otázka patentových přihlášek. V EU nyní existuje 23 oficiálních jazyků a pokud by se průvodní dokumentace patentu měla vždy překládat do každého z nich, musel by vynálezce platit vysoké částky.¹⁵⁹ Z tohoto důvodu se členské země dohodly na tom, že každý patent se bude překládat pouze do tří jazyků – angličtiny, němčiny a francouzštiny.¹⁶⁰ K dohodě se ovšem nepřipojilo Španělsko a Itálie, které trvají na tom, aby se přihlášky překládaly i do jejich mateřštiny. Tvrdí, že toto opomenutí poškodí jejich domácí podniky a vynálezce a proto se posílené spolupráce nezúčastní.¹⁶¹

Obrat k lepšímu nastal v okamžiku, kdy europoslanci v únoru 2011 posvětili institut tzv. posílené spolupráce¹⁶², který je zakotven v primárním právu EU a umožňuje skupině minimálně devíti členských zemí (s tím, že ostatní státy se k nim mohou kdykoliv přidat) pokračovat v integračním procesu pro oblasti, pro něž se nedaří najít společný postup.

Soudní dvůr byl do problematiky zapojen v červnu 2009.¹⁶³ Po více než roce a půl přezkoumávání Soudní dvůr konečně vydal své stanovisko.¹⁶⁴ Zde se vyjádřil, že zřízení nového patentového soudu EU není v souladu s evropským právem. Patentový soud EU by rozhodoval například i o platnosti/neplatnosti patentu ve sporech o patentovou ochranu. Zřízení soudu by dle SD narušilo základní rozložení sil a pravomocí mezi unijními institucemi.¹⁶⁵

¹⁵⁹ Celkové náklady na validaci průměrného evropského patentu dosahují 12 500 EUR při validaci ve 13 členských státech, nebo 32 000 EUR, pokud se patent validuje v celé EU. Odhadem činí skutečné náklady kolem 192 milionů EUR ročně. Zdroj: Sdělení Komise Evropského Parlamentu a Radě: Zlepšení patentového systému v Evropě. In: KOM (2007). Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/com_2007_165_cs.pdf

¹⁶⁰ Jednotná patentová ochrana v EU: Plénum EP: Posílené spolupráci ohledně patentu EU již nic nestojí v cestě. *Euractiv.cz* [online]. 1. 12. 2011, [cit. 15. dubna 2011]. Dostupný z WWW:

<<http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/clanek/euoparlament-zelena-pro-posilenou-spolupraci-ohledne-patentu-eu-008475>>.

¹⁶¹ Itálie a Španělsko zablokovaly patent EU, členské státy je možná obejdou. *Euractiv.cz* [online]. 11. 11. 2010, [cit. 25. července 2011]. Dostupný z WWW:

<<http://www.euractiv.cz/vzdelavani0/clanek/italie-a-spanelsko-zablokovaly-jednani-o-patentu-eu-clenske-staty-je-mozna-obejdou-008102>>.

¹⁶² Návrh rozhodnutí Rady o povolení posílené spolupráce v oblasti vytváření jednotné patentové ochrany, dostupný z:

http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/COM%282010%29790-final_en.pdf

¹⁶³ WILLIS, Andrew. EU insists court decision won't delay European patent. *EUobserver.com* [online]. 8. 3. 2011, [cit. 25. července 2011]. Dostupný z WWW:

<<http://euobserver.com/9/31943>>.

¹⁶⁴ Celé stanovisko SDEU k dispozici na stránce „Stálého zastoupení ČR v Evropské unii“ dostupné z <http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/eu_pro_podnikatele/do-debaty_o_patentu_v_stoupil_soud.html>.

¹⁶⁵ Jednotná patentová ochrana v EU: ESD zasadil patentu EU citelnou ránu, posílenou spolupráci to ale zřejmě nezastaví. *Euractiv.cz* [online]. 9. 3. 2011, [cit. 2011-04-15]. Dostupný z

Za největší problém považují soudci SD, že by budoucí soud měl být mezinárodním soudem mimo institucionální i soudní rámec EU. Měl by ale výhradní pravomoc posuzovat určité typy žalob, které vyplývají z unijního patentu a interpretovat a aplikovat právo Unie v této oblasti. Následně by byla oslabena i pozice národních soudů a zbavila by je možnosti podání předběžných otázek k Soudnímu dvoru v Lucemburku. Tento systém je v rozporu se zakládajícími Smlouvami. Rozhodnutí předcházelo negativní nezávislé stanovisko generální advokátky, tudíž stanovisko SD nebylo nijak překvapivé.¹⁶⁶

Evropská komise, a také např. Maďarsko, jsou přesvědčeni, že toto negativní soudní rozhodnutí nebude mít na vznik posílené spolupráce žádný vliv. Jedná se totiž o dvě zcela rozdílné záležitosti, mezi kterými neexistuje žádné spojení. Komise ve svém stanovisku uvádí, že vytvoření jednotné patentové ochrany je z právního hlediska něco jiného než evropský patentový soud.¹⁶⁷

Jistého pokroku se dosáhlo během polského předsednictví. Ministři se na Radě pro konkurenceschopnost v prosinci roku 2011 dohodli na zásadních bodech, které jsou důležité pro vznik společného evropského patentu. Dohoda spočívala ve financování, v jazycích řízení, ale především v podobě jednotlivých složek patentového soudu (první instance rozdělená na centrální, lokální/národní a regionální složku plus odvolací soud).

Rozepře ještě panují v otázce sídla ústředních orgánů soudu, respektive centrální složky první instance. Mezi kandidáty na sídlo soudu první instance jsou v tuto chvíli Londýn, Mnichov a Paříž, mezi kandidáty na sídlo odvolacího soudu má zatím prominentní postavení Lucemburk a v souvislosti s arbitrážním centrem se hovoří o Irsku, Slovinsku a Portugalsku.¹⁶⁸ Sporných bodů, které je potřeba vyřešit, je ještě mnoho, např. jak se bude soud financovat, jaké povinnosti budou mít státy, na jejichž území bude soud působit, kolik ratifikací postačí, aby mohl začít fungovat, zda (a jak) bude soud vnitřně rozdělen na část, která se bude

WWW: <<http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/clanek/soudni-dvur-eu-zasadil-jednotnemu-patentu-silnou-ranu-posilenou-spolupraci-to-ale-zrejme-nezastavi-008550>>.

¹⁶⁶ Soudní dvůr EU, posudek číslo 1/09, 8. 3. 2011, dostupný z:

<http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2011-03/cp110017cs.pdf>.

¹⁶⁷ *Patentový soud: Komise vítá vydání posudku Soudního dvora* [online]. 8. 3. 2011 [cit. 16. dubna 2011]. Europa. Dostupné z WWW:

<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/269&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

¹⁶⁸ Ministři se dohodli na patentovém soudu EU. *EurActiv* [online]. 6. 12. 2011 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/clanek/ministri-se-dohodli-na-patentovem-soudu-eu-009394>.

zaobírat porušeními patentů a část, která se bude věnovat posuzování samotné platnosti patentů, jaké budou kompetence centrální složky první instance a po jak dlouhou dobu bude možné u EPO ještě získávat dosavadní („neevropské“) patenty¹⁶⁹, nicméně už nyní se EU posunula blíže k jednotnému evropskému patentu.

Rada měla v úmyslu uzavřít otázku patentového soudu 22. 12. 2011, ale polské předsednictví bylo nuceno uznat, že zatím kompromisu zainteresovaných členských států nedosáhne. Další jednání jsou v režii dánského předsednictví. EP se k celému balíku vyjádří v únoru 2012. Po proběhnuvších volbách se předpokládá připojení Itálie a Španělska k jednotnému evropskému patentu.

Evropa potřebuje patentové soudnictví. V této době je potřeba vést spory u všech soudů a ve všech zemích, kterých se daný patent týká. Svou významnou roli hraje i časové hledisko, kdy se v mnoha případech vedou paralelní případy, kde není výjimkou, že jeden spor v téže věci je veden vítězně a druhý prohrán. Strany také často využívají tzv. *forum shopping*, tzn., volí si soud dle svého uvážení podle toho, který jim více vyhovuje, což rozhodně nepřispívá k právní jistotě.

Dle mého názoru je změna nynějšího systému nezbytná. V této oblasti byla přijata směrnice o vymáhání práv z duševního vlastnictví (2004/48/ES), ale patentové právo jako takové nebylo přímo dotčeno. Nyní je nutné zaměřit pozornost zejména na procesní právo. Je potřebné, aby byl zaveden jednotný evropský postup pro přiznání patentů, protože současný systém se stává nefunkční, a to od okamžiku, kdy dojde na výkon rozhodnutí. Výše sankce i samotné rozhodnutí jsou v jednotlivých členských státech rozdílné.

Samotný SD ve svém rozsudku¹⁷⁰ judikoval, že v rámci EU neexistuje jeden společný patentový soud a že k rozhodnutí je příslušný soud ve státě, kde byl patent přiznán. Dle mého názoru není úplnou prioritou vytvoření prvoinstančního soudu¹⁷¹, ale za nejdůležitější považuji vznik jednotného odvolacího soudu, od

¹⁶⁹ K jednotnému evropskému patentu už údajně zbývá jen krůček: Vnitřní trh v prosinci 2011. In: [online]. Brusel: Euroskop, prosinec 2011 [cit. 16. února 2012]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8449/20150/clanek/vnitri-trh-v-prosinci-2011/>

¹⁷⁰ C- 4/03 Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co. KG v. Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG [2006] ECR I- 6523.

¹⁷¹ Pro vytvoření první instance si můžeme vzít příklad z Japonska, kde soudci pro technické otázky využívají služeb technických poradců, a řízení o zrušení patentu se nevede před soudem, ale u patentového úřadu. Podobná situace je také v Číně, kde většina patentových soudců nemá technické vzdělání, a využívají technických služeb poradců. Druhou možností je

kterého by se dalo očekávat jeho praktickou účinnost, jednoduchost, transparentnost, ale hlavně zaručení právní jistoty.

Evropa potřebuje systém s jasnou strukturou nákladů a možností svobodné volby soudu, která by vyřešila i jazykový problém — pokud člověk chce, aby jeho spor byl veden např. ve španělském jazyce, obrátí se na soud ve Španělsku atd.

Co vlastně od evropského systému patentového soudnictví máme očekávat? Existenci jednotného patentového soudnictví, zaručující stejnou úroveň ochrany patentů pro celou Evropu, neboť současný stav, kdy jedna právní otázka může být v různých státech EU vykládána různě, je neúnosný. Roztříštěný jednotný trh s patenty má vážné důsledky pro konkurenceschopnost Evropy s ohledem na výzvy, které představují USA, Japonsko a nové hospodářské mocnosti, např. Čína.¹⁷²

využit příkladu USA, kde mají specializované soudy a technické soudce zabývající se patenty. Touto problematikou se zabývali experti na Mnichovském sympoziu, konaném v roce 2007, Tisková zpráva dostupná z: <<http://www.mpo.cz/dokument33751.html>>.

¹⁷² Podrobnější informace ohledně konání Mnichovského sympozia v PRISTÁŠOVÁ, Adéla. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 21. 8. 2007 [cit. 15. dubna 2012]. Sympozium na téma "Budoucnost patentového soudnictví v Evropě". Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument33751.html>>.

6. Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo zanalyzovat změny v oblasti soudnictví EU po přijetí reformní Lisabonské smlouvy. U některých změn není v tomto okamžiku možné posoudit, zda to opravdu byla změna k lepšímu či nikoliv, protože se zatím dostatečně nerozvinula judikatura SD. Proto zhodnotit některé změny, např. posílení pravomoci SD v oblasti svobody, bezpečnosti a práva, můžeme až časem.

Se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost je SD postaven před nové výzvy. Připomeňme jenom rozšíření kompetencí SD v důsledku obecné pravomoci v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva¹⁷³ nebo v důsledku posílení významu Charty základních práv Evropské unie, která nyní požívá ústavní charakter.¹⁷⁴ Je nutno vyčkat, jaký bude mít rozšíření pravomocí SD dopad na fungování a vytížení SD. Nicméně pokud SD bude i nadále trvat na své rozsáhlé přezkumné pravomoci, lze předpokládat, že tím přispěje k předvídanému většímu zatížení ESD.

I ve vztahu k druhům žalob obsahuje SFEU některé zásadní změny. Každá FO nebo PO je nyní například oprávněna podat žalobu proti právním aktům s obecnou působností, které se jí bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření.¹⁷⁵ Sporná a obtížně splnitelná podmínka být tímto právním aktem osobně dotčen tak byla zrušena.¹⁷⁶ Jak ale bylo výše popsáno, je zde problematická část, kdy není ve Smlouvě nijak definován pojem akt s obecnou působností. SD tak bude muset svým výkladem opět vyplnit mezery ve Smlouvách. Do té doby však judikatura tohoto vymezení neexistuje.

Další významnou změnu představuje oprávnění Komise požadovat stanovení paušální částky nebo penále již v prvním řízení pro nesplnění povinnosti

¹⁷³ I když se ve vztahu k policejní a justiční spolupráci v trestních věcech uvažuje přechodná lhůta pět let po vstoupení Lisabonské smlouvy v platnost (viz čl. 10 § 3 protokolu č. 36 o přechodných ustanoveních).

¹⁷⁴ Viz čl. 6 § 1 nové Smlouvy o Evropské unii.

¹⁷⁵ Vývoj a činnost Soudního dvora v roce 2009. In *Výroční zpráva Soudního dvora 2009* [online]. 2009 [cit. 12. října 2011]. Dostupné z WWW: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-05/ra09_activite_cour_final_cs.pdf>.

¹⁷⁶ I když se toto rozšíření kompetencí v první řadě týká Tribunálu (dřívější Soud první instance), nezůstane zřejmě z důvodu existence opravných prostředků bez dopadů na činnost Soudního dvora.

v případě, že členský stát nesplní povinnost sdělit opatření provádějící směrnici. Stačí poskytnout prostor členskému státu pro jeho vyjádření a poté podat žalobu přímo.¹⁷⁷ Tato novelizace přináší do soudnictví EU zefektivnění a zrychlení dodržování práva EU ve všech členských státech, což dle mého názoru můžeme vnímat jedině pozitivně.

Mezi jednu z nejvýznamnějších změn považuji změnu postupu pro jmenování členů SD a Tribunálu. Tento nový prvek, který má zajistit správný výběr na dané pozice soudců, je z mého hlediska velmi dobrým krokem. V praxi se již ukázalo, že slyšení, předcházející jmenování, nejsou pouhou formalitou pro volbu předem určeného kandidáta. Dle mého názoru chybí ještě k dokonalosti zveřejnění případného záporného stanoviska a důvodů, proč kandidát nebyl úspěšný. Předešlo by se tak případným spekulacím o důvodu „nevhodnosti“ úspěšného kandidáta.

Do mé diplomové práce jsem zařadila i problematiku patentového soudnictví. LS sice v této oblasti nezaznamenala žádné změny, avšak považovala jsem za nutné se o ní zmínit. Tato oblast je dle mého názoru natolik závažná a vztahuje se k soudnictví EU, že jsem ji nemohla vynechat. Patentové soudnictví se na půdě EU už řeší několik let, ale bohužel bez kýžených výsledků. Příčiny krachu jsou technického, ale i právního rázu, kdy všech 27 členských států není schopno se domluvit na tzv. patentových přihláškách, konkrétně na oficiálních jazycích těchto přihlášek. Neústupné Španělsko a Itálie chtějí překlady i do své mateřštiny. SD byl do této problematiky zapojen v roce 2009, kdy vydal negativní stanovisko s vyjádřením, že zřízení nového patentového soudu EU není v souladu s evropským právem. Zřízení patentového soudu by dle stanoviska narušilo základní rozložení sil a pravomocí mezi unijními institucemi. A tak vyřešení problematiky jednotného evropského patentového soudnictví považuji za jednu z prioritních věcí, která se musí co nejdříve vyřešit. V mnoha případech se vedou paralelní případy, které samozřejmě vedou k poškození práv jednotlivce.

Pokud bych měla shrnout změny v oblasti soudnictví, domnívám se, že změny zakotvené LS nejsou dokonalé, ale jen omezené. Autoři LS odmítli

¹⁷⁷ STEHLÍK, Václav. K reformě soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy. In *Milníky práva v stredoeuropskom priestore*. Vydavateľské oddelenie Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, 2008. s. 196.

vyslyšet některá konkrétní volání po změnách, např. odmítli zásadní strukturálnější reformy, které se týkají federalizace soudnictví (regionálně začleněného prvoinstančního soudnictví), reformy předběžné otázky (omezení okruhů soudů pokládat předběžné otázky), nebo plné garance autonomie SD (změny Statusu SD i Jednacího řádu musí být i nadále schváleny členskými státy).

LS do značné míry pouze poskytuje široký prostor pro další diskuze a následné reformy na základě aktivity členských států nebo samotného SD. Dle mého názoru není možné vkládat do reformy soudnictví v důsledku přijetí LS velká očekávání. Nepředstavuje žádný milník v soudnictví EU. Nebyl využit potenciál možnosti změn a je otázka, proč tvůrci LS ponechali tak širokou možnost výkladu některých ustanovení už tak dost aktivistickému SD.¹⁷⁸ V případě LS se jedná spíše o odrazový můstek, od kterého bychom se měli odrazit při dalších reformách a změnách.

¹⁷⁸ Např. článek 258 SFEU Řízení o dozorčí žalobě, definování pojmu právní akt s obecnou působností“ při Žalobě na neplatnost

7. Anotace

Příjmení a jméno autora:	Bc. Darina Loukotová
Název katedry a fakulty:	Katedra evropského práva, PF UP v Olomouci
Název diplomové práce:	Soudní systém EU v intencích Lisabonské smlouvy
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Václav Stehlík, LL. M., Ph.D.
Počet znaků:	130 298 znaků
Klíčová slova:	Lisabonská smlouva, Evropská Unie, Soudní dvůr Evropské unie, Soudní dvůr, Tribunál, Listina základních práv Evropské unie, Smlouva o Ústavě pro Evropu, aktivní legitimace, pravomoc, spolupráce, žaloba, žalobce, společná zahraniční a bezpečnostní politika, instituce
Klíčová slova v angličtině:	Lisbon Treaty, European Union, European Court of Justice, Court of Justice, General Court, Charter of Fundamental Right, Treaty establishing a Constitution for Europe, standing, competences, cooperation, complaint, prosecutor, Common Foreign and Security Policy, institution

Soudní systém EU v intencích Lisabonské smlouvy

Diplomová práce se zabývá změnami v soudním systému po přijetí Lisabonské smlouvy. V práci rozebírám, zda Lisabonská smlouva přinesla v této oblasti významné nebo pro praxi nevýrazné změny. Práce se zaměřuje na změny ve vývoji aktivní legitimace v žalobě na neplatnost, změnu postavení jednotlivce v soudním systému, a to v souvislosti s Listinou základních práv a svobod. Dále poukazují na jednotlivé žaloby před Soudním dvorem EU a na problematiku patentového soudu.

The judicial system in terms of the EU Lisbon Treaty

This thesis deals with changes in the judicial system after the Treaty of Lisbon. In this work I analyze whether the Lisbon Treaty in this field has brought significant or insignificant changes in practice. The thesis focuses on the changes in the development of standing in an action for annulment of the individual changes in the judicial system, in connection with the Charter of Fundamental Rights and Freedoms. The work shows individual action before the Court of Justice and on the issue of EU patent court.

8. Seznam použitých zkratek

EU	Evropská unie
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
SEU	Smlouva o Evropské unii
SÚ	Smlouva o Ústavě pro Evropu
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
LS	Lisabonská smlouva
EP	Evropský parlament
SD	Soudní dvůr
ESD	Evropský soudní dvůr
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SPS	Soudní prvního stupně
SVS	Soud pro veřejnou službu
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EHS	Evropské hospodářské společenství
PO	Právnícká osoba
FO	Fyzická osoba
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
LZP	Listina základních práv
CPC	Patentový soud
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech

9. Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

BUREŠ, Jan, et al. *Argumentář ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu*. Úřad vlády ČR: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2005. 93 s. ISBN 80-86734-86-2.

FIALA, Petr; PÍTROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2.

KARZEL, Daniel, *Evropský soudní dvůr, praktický průvodce*, Praha: Aspi, 2006, 342 s. ISBN: 80-7357-201-X.

PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva: Prizmatem Lisabonské smlouvy*. 2. doplněné vydání. Praha: Linde, 2010, 213 s. ISBN: 978-80-7201-813-0.

PÍTROVÁ, Lenka, et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva: Perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Úřad vlády ČR: Odbor informování o evropských záležitostech, Úřad vlády České republiky, 2008, ISBN: 978-80-87041-48-2.

PÍTROVÁ, Lenka; POMAHAČ, Richard. *Průvodce judikaturou evropského soudního dvora* 2. vydání. Praha: Linde, 2001. 348 s. ISBN 80-7201-252-5.

SIMAN, Michael, SLAŠŤAN, Miroslav. *Súdný systém Európskej únie*. Bratislava: Eurokodex, 2006, 198 s. ISBN: 978-80-8936-30-25.

SOCHOREK, Jan. *Lisabonská smlouva: Konsolidovaný text Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy*. Praha: Úřad vlády ČR, 2008.

SVOBODA, Pavel, Úvod do evropského práva, 3 vydání, Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN: 978-80-7400-313-49.

SYLLOVÁ, Jindřiška; PÍTROVÁ, Lenka. *Lisabonská smlouva- komentář*. Praha : C.H. Beck, 2010. 1344 s. ISBN 978-80-7400-339-4.

ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav, *Evropské právo I- Ústavní základy EU*, Praha: Linde Praha, 2007, 310 s. ISBN: 978-80-7201-680-8.

ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. Praha: Linde, 2008. 255 s. ISBN 978-80- 7201-710-2.

ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 2. doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN: 80-7179-398-1.

TÝČ, Vladimír; KŘEPELKA, Filip; NOVÁK, Daniel. *Soudnictví v institucionální struktuře EU*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 67 s. ISBN 978-80-210-3968-1.

ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie: Právně-politologický pohled*. Praha: Linde, 2007, 239 s. ISBN: 978-80-7201-628-2.

Zahraniční odborná literatura:

Bast, J.: Legal instruments and Judicial Protection, In: A. von Bogdandy-J. Bast (ed.): Principles of European Constitutional Law. Munich Beck 2010.

BROWN, Neville. *The Court of Justice of the European Communities*. UK: Sweet & Maxwell; 2000. 512 s. ISBN 978-0421681200.

BURROWS, N. Nemo Me Impune Lacessit: *The Scottish Right of Access to the European Courts*. European Public Law, 2002, ISBN: 1354-3725.

HINAREJOS, Alicia. *Judicial control in the European Union: reforming jurisdiction in the intergovernmental pillars*. Oxford New York, Oxford University Press, 2009. 211 s. ISBN 9780199569960.

Kaczorowska, A., *European Union law* IMPRINT London; New York: Routledge-Cavendish, 2009.

LENAERTS, K., Arts, D., Maselis, I.: *Procedural Law of the European Union*, London: Sweet and Maxwell, 2006, ISBN: 978-0421947009.

SCHERMERS, Henry G. *Judicial Protection in the European Union*. UK: Kluwer Law International; 6th Revised edition edition, 2001. 920 s. ISBN 978-9041116314.

STEINER, J., Woods, L., Twigg-Flesner, Ch.: *EU Law*, Oxford UP Press, 2006, ISBN: 9780199279593.

WEATHERILL, Stephen. *Cases and Materials on EU Law*. Oxford: Oxford University Press, 2010. ISBN: 978-0-19-956225-1.

Periodické publikace:

Arnold, R. Myšlenka ústavy v minulosti a její realizace v současnosti. *Evropské právo* 2000, č. 11.

Arnold, R. Ochrana lidských práv a EU- k jednání o problematice práv v EP. *Evropské právo*, 1999, č. 2.

BELLING, V. K povaze tzv. české „výjimky“ z Listiny základních práv EU. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2009, roč. 17, č. 4, s. 260-261.

Bobek, Michal: Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES, C. H. BECK, Praha 2004, s. 16–20.

BOBEK, M. Evropský soud pro lidská práva: Ochrana základních práv v komunitárním právu je „srovnatelná“ s ochranou poskytovanou systémem Evropské úmluvy. *Soudní rozhledy*. 2006, č. 1. s. 39 – 44.

BONČKOVA, Helena. “Výjimka” z Listiny základních práv EU: Možné dopady interpretace. *Dny práva* [online]. 2010, 5, [cit. 2011-06-10]. Dostupný z WWW: <http://dvp.sehnalek.cz/files/prispevky/11_evropa/Bonckova_Helena_%284511%29.pdf>.

BŘICHÁČEK, Tomáš. Deset nejtěžších hříchů Lisabonské smlouvy. *Euportál* [online]. 29. 5. 2008, [cit. 2011-08-13]. Dostupný z WWW: <<http://euportal.parlamentnilisty.cz/Articles/2772-deset-nejtezsich-hrichu-lisabonske-smlouvy.aspx>>.

JIRÁSEK, Jan. *Princip subsidiarity při ochraně základních práv a svobod v Evropské unii* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 173 s. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/61376/pravf_d/>.

Komárek, J. Česká „výjimka“ z Listiny základních práv Evropské unie. *Právní rozhledy*. 2010, roč. 18, č. 9, s. 322-331.

MAZÁK, Ján. Locus standi v konaní o neplatnost': od Plaumannovho testu k regulačným aktom. *Právník*. 2011, 3, s. 219-231.

NEUBAUER, Jindřich. Sankce za nerespektování rozsudku ESD o porušení práva ES. *Jurisprudence*. 2009.

PRISTÁŠOVÁ, Adéla. *Ministerstvo průmyslu a obchodu*, Symposium na téma "Budoucnost patentového soudnictví v Evropě". Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument33751.html>>.

PAPIER, Hans-Jürgen. NOVÉ VYSTRŽLIVĚNÍ EVROPY: LISABONSKÁ SMLOUVA. *Občanský institut*. 2008. Dostupný z WWW: <http://www.obcinst.cz/clanek.asp?id=1296>>.

Pejchalová-Grünwaldová, V. K problematice dekretů prezidenta republiky ve vazbě na Lisabonskou smlouvu. *Právní rozhledy*. 2009, roč. 17, č. 8, s. 267.

Pítrová, L., *Komunitarizace bez Ústavy?* Diskuse o rozsahu legislativních pravomoci Společenství v oblasti trestního práva, Informační podklad Parlamentního institutu č. 5.264, leden 2007 Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-264.pdf>>.

Smolek M. „Infringementy – bezzubé psisko na členské státy?“, Dostupné z WWW: <http://jinepravo.blogspot.com/2008/09/infringementy-bezzub-psisko-na-lensk.html>>.

STEHLÍK, Václav. Zrychlená a naléhavá řízení před Soudním dvorem EU, teorie a praxe. *Právník*. 2011, 5, s. 448-463.

STEHLÍK, Václav. K reformě soudního systému EU na základě Lisabonské smlouvy. In *Milníky práva v stredoeuropskom priestore*. Vydavateľské oddelenie Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, 2008.

Syllová, J. „Scope of the Treaty“, dekrety a český postlisabonský protokol. *Právní rozhledy*. 2010, roč. 18, č. 20, s. 743-746.

ŠLOSARČÍK, Ivo. Postavení nepriviligovaných subjektů v žalobě na neplatnost před soudy Evropské unie – současný stav, trendy a implikace pro Českou republiku. *Epravo.cz* [online]. 2004, [cit. 2011-08-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-neprivilegovanych-subjektu-v-zalobe-na-neplatnost-pred-soudy-evropske-unie-soucasny-stav-trendy-a-implikace-pro-ceskou-republiku-cast-ii-26078.html>>.

ŠLOSARČÍK, Ivo. Reforma soudního systému EU podle Lisabonské smlouvy...a bez ní. *Jurisprudence*. 2008, 6, s. 17-25.

ŠLOSARČÍK, Ivo. Změny struktury evropského soudního systému podle návrhu ústavní smlouvy. *Evropské a mezinárodní právo*. 2003, XII, 4, s. 4-9.

ŠTURMA, P. Evropská unie a členské státy před Evropským soudem pro lidská práva (ve světle případu Bosphorus). *Právník*. 2008, č. 1. s. 1 – 18.

Zahraniční odborné periodické zdroje a články:

ARNULL, A. The European Union and its court of Justice. *Oxford: OUP*. Second Edition. 2006, s. 21-69.

BIERNAT, E. The locus standi of private applicants under until 230 (4) EC and the principal of judicial protection in the European community. *Harvard Jean Monnet Working Paper*. 2003.

Biondi, A.: *How to go ahead as an EU Law national judge? European Public Law*, 15, č. 2. 2009, s 228.

Bobek, Michal: A Revolution which has not (yet?) taken place: the European Court of Justice refuses to reconsider the conditions for the access of individuals to the Community Courts, Dostupný z [www: www.renouf.be/whatsnew/UPAAanalysis.htm](http://www.renouf.be/whatsnew/UPAAanalysis.htm).

DOUGAN, M. The Treaty of Lisbon 2007: Wining minds, not hearts. *C.M.L. Rev* 45. 2008, s. 677.

HOFMANN, Herwing C. H. *Legislation, delegation and implementation under the Treaty of Lisbon: Typology Meets Reality*. *E.L.J*, 2009. 15 (4), s. 482-505.

LLORENS, Albors. *Private Parties in European Community Law. Challenging Community Measures*, *Oxford: Clarendon Press*. 1996.

TRIDIMAS, S.; POLI, T. Locus standi of the individuals under article 230 (4): the return of Euridice?. *Continuity and Change in EU Law : Oxford University Press*. 2008, s. 70-89.

WARD, A. *Judicial Reiew and the Richts of private Parties in EC Law*. *Oxford: OUP*. 2006, s. 202-287.

WEATHERILL, Stephen. *Cases and Materials on EU Law*. Oxford: Oxford University Press, 2010.

WILLIS, Andrew. EU insists court decision won't delay European patent. *EUobserver.com* [online]. 8. 3. 2011, 1, [cit. 2011-07-25]. Dostupný z WWW: <<http://euobserver.com/9/31943>>.

Internetové zdroje:

Aktivní legitimace jednotlivců k podání žaloby na zrušení nařízení. [online]. Praha: Kocián, Šolc, Balaščík, 2004 [cit. 2011-08-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/229/aktivni-legitimace-jednotlivcu-k-podani-zaloby-na-zruseni-narizeni>>.

Analýza dopadů Lisabonské smlouvy. In *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy* [online]. Praha: Vláda ČR, 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analýza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

Do debaty o patentu vstoupil soud. *Stále zastoupení ČR při Evropské unii* [online]. Březen 2011, Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/eu_pro_podnikatele/do_debaty_o_patentu_vstoupil_soud.html>.

Evropská rada v Bruselu – 29. a 30. října 2009 – Závěry předsednictví [online]. Evropská rada [cit. 20. 11. 2010]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/110893.pdf>.

Jednotná patentová ochrana v EU: Plénum EP: *Posílené spolupráci ohledně patentu EU již nic nestojí v cestě*. *Euractiv.cz* Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/clanek/euoparlament-zelena-pro-posilenou-spolupraci-ohledne-patentu-eu-008475>>.

Jednotná patentová ochrana v EU: *ESD zasadil patentu EU citelnou ránu, posílenou spolupráci to ale zřejmě nezastaví*. *Euractiv.cz* 9. 3. 2011. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/clanek/soudni-dvor-eu-zasadi-jednotnemu-patentu-silnou-ranu-posilenou-spolupraci-to-ale-zrejme-nezastavi-008550>>.

MZV [online]. 25. 11. 2010 [cit. 2011-07-25]. Země EU hledají cestu ze slepé uličky unijního patentu. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/vnitri_trh_eu/ze_me_eu_hledaji_estu_ze_slepe_ulicky.html>.

Návrh předsedy SD na složení Výboru, který vydává stanovisko k vhodnosti kandidátů na funkce soudce a generálního advokáta SD a Tribunálu, Dostupný z: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st05/st05932.en10.pdf>>.

Perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce. In *Když se řekne Lisabonská smlouva...* Praha: Úřad vlády ČR, 2008 [cit. 2011-04-03]. Dostupné z WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/13/4050-kdyz_se_rekne_lisabonska_smlouva.pdf>. ISBN 978-80-87041-48- 2.

Patentový soud: Komise vítá vydání posudku Soudního dvora. 8. 3. 2011 Europa. Dostupné z WWW:<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/269&format=HTML&aged=0&language=CS &guiLanguage=en>>.

Sdělení Komise EP a Radě - Zlepšení patentového systému v Evropě /* KOM/2007/0165 konečném znění */, dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0165:CS:HTML>

Soudní dvůr EU, posudek číslo 1/09, 8. 3. 2011, Dostupný z:<http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2011-03/cp110017cs.pdf>>.

The Council Of Europe's Relations with the European Union [online].[cit. 2011-10-07]. Dostupný z <http://www.coe.int/t/der/EU_en.asp>.

Tisková zpráva číslo 104/09 [online]. 30. listopadu 2009 [cit. 2011-04-13]. Europa.cz. Dostupné z WWW:
<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=CJE/09/104&format=HTML&aged=0&language=C&guiLanguage=en>>.

Výroční zpráva Soudního dvora 2010, Soudní dvůr EU. Dostupné z WWW:
<http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/201005/ra09_activite_cour_final_cs.pdf>.

Zpráva o stavu implementace Lisabonské smlouvy [online]. Praha: Vláda ČR, 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/dokumenty/zprava-o-stavu-implementace-lisabonske-smlouvy-duben-2010-71352/>>.

Právní předpisy:

Smlouva o ESUO, Úřední věstník L 319/1, 1988

Smlouva o EURATOM, Úřední věstník C 323/1, 1999

Jednotný evropský akt, Úřední věstník L 169/1, 1987

Smlouva o EU, Úřední věstník C 325/7, 1992

Smlouva o ES, Úřední věstník C 340 ze dne 10. 11. 1997

Amsterodamská smlouva, Úřední věstník C 340/1, 1997

Niceská smlouva, Úřední věstník C 80 ze dne 10. 3. 2001

Lisabonská smlouva, Úřední věstník C 306 ze dne 17. 12.2007

Smlouva o fungování EU, Úřední věstník C 83 ze dne 30. 3. 2010

Statut Soudního dvora EU, Protokol č. 3, C 83/210 ze dne 30. 3. 2010

Jednací řád Soudního dvora, 2010/C 177/01 ze dne 2. 7. 2010

Jednací řád Tribunálu, 2010/C 177/02 ze dne 2. 7. 2010

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Charta základních práv Evropské unie, Úřední věstník C 83 ze dne 30. 3. 2010

Další zdroje:

STEHLÍK, Václav: Smlouva o Ústavě pro Evropu a komunitární soudnictví. Výstup z konference na PF v Trnavě: PFTU v Trnavě 2007, s. 192-199.

Analýza Parlamentního institutu ČR, *Lisabonská smlouva: Co nového by měla přinést?*, Vydavatel: Kancelář poslanecké sněmovny ČR, 2008, s. 28.

Protokol (č. 8) k čl. 6 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii o přistoupení Unie k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Úřední. Věstník C 306, 17. 12. 2007, s. 155 - 156. CELEX: 12007/PRO/A/05.

Stanovisko generálního advokáta M. Poiarese Madura k věci C-402/05P *Kadi* [2008] ECR I-06351, bod 37.

Tisková zpráva Soudního dvora EU č. 17/11 za rok 2011 a č. 104/09 za rok 2009, dostupné na CURIA.

Výroční zprávy Soudního dvora EU 1997-2010 dostupné na CURIA.

Judikatura:

Dostupná z: <http://www.curia.europa.eu>

Judikatura Tribunálu:

T-174/95 *Svenska Journalistförbundet v Council* Case [1998] ECR II-2289

T-25/98 [1998], *Compte v. EP*

T- 146/01 *DLD Trading/Conseil*

T-177/01 *Jégo-Quééré v Commission* [2002] ECR II-2365

T-209/01 *Honeywell v. Komise* [2005] ECR II- 5536

T-60/03 *Sicílie v. Komise*

T-257/04 *Komise v. Polsko*

T-252/07 *Sungro a další v. Rada a Komise*

Judikatura Soudního dvora:

25/1962 *Plaumann & Co. v. Komise*, [1963] ECR 95
29/69 *Stauder* [1969] Rec. 419
41-44/70 *International Fruit Company v. Commission* [1971] ECR 411
78/71 *First Costacurta v. Komise* [1972] ECR 169
4/73 *Nold NG v. Commission* [1974] ECR 491
66/75 *Hebrant* [1976] ECR 602, bod 5
110/75 *Případ Mills* [1976] ECR 968
97/79 *Grassi 6* [1980] ECR 2157,2158
789-790/79 *Calpak v. Komise* [1980] ECR 1949
139/79 *Maizena GmbH v. Council* [1980] ECR 3393
2/80 *Dautzenberg v. ESD* [1980] ECR 3107
85/82 *Schloh v. Rada* [1983] ECR 2105
13/83 *Evropský parlament v. Rada* [1986] ECR 1513
50/84 *Bensider*, [1984] ECR 3997
247/87 *Star Fruit vs. Commission* [1989] ECR 291
302/87 *Parlament v. Council (Comitology)* [1988] ECR 5615
70/88 *Parlament v. Council* [1990] ECR I 2041
46/87 a 227/88 *Hoechst v. Komise* [1989] ECR I- 1326
C -309/89 *Codorniu v. Komise* [1994] ECR I-01853
C-46a48/93 *Brasserie du pechem a Factortame* [1996] ECR I- 1029
C-50/00 *Union de Pequenos Agricultores [UPA] v. Rada* [2002] ECR I-6677
C-49/01 *British American Tobacco* [2002] ECR I-11453
C-459/03 *Komise v. Irsko* [2006] ECR I – 4567
C-555/07 *Seda Küçükdeveci v. Swedex GmbH & Co. KG* [2010]. Bod 51
C-149/10 *Zoi Chatzi v. Ypourgos Oikonomikon* [2010]. Bod 63
C-400/10 *PPU J. McB. v. L. E* [2010]

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva:

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 12. 1992 ve věci *Niemietz proti Německu*, žádost č. 13710/88.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 2. 1993 ve věci *Funke proti Francii*, žádost č. 10828/84.

Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 2. 1999 ve věci *Matthews proti Spojenému království*, žádost č. 24833/94, Sběrka rozsudků a rozhodnutí 1999-I.

Rozsudek ESLP ve věci stížnosti č. 45036. *Bosphorus Hava Yollary Turizm ve Ticaret Anonim Sirketi v. Ireland*.

10. Přílohy

Seznam příloh:

- 1) Návrh dohody o vytvoření Soudu pro evropské patenty a patenty Společenství
- 2) Složení výboru na účely poskytnutí stanoviska k vhodnosti kandidátů na funkci soudce a generálního advokáta na SD a Tribunálu

Příloha č. 1: Návrh dohody o vytvoření Soudu pro evropské patenty a patenty

Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 17/11
V Lucemburku dne 8. března
2011

Tisk a informace

Posudek 1/09

Návrh dohody o vytvoření Soudu pro evropské patenty a patenty Společenství není slučitelný s právem Evropské unie

Rada Evropské unie vypracovala návrh mezinárodní dohody, která má být uzavřena mezi členskými státy, Evropskou unií a třetími státy, které jsou smluvními stranami Evropské patentové úmluvy¹⁷⁹, o vytvoření soudu příslušného rozhodovat ve sporech týkajících se evropských patentů a budoucích patentů Společenství. Tento návrh dohody je součástí obecnějšího rámce zavádění jednotného systému pro evropské patenty a patenty Společenství vydávané Evropským patentovým úřadem. I když v současnosti je postup pro vydávání evropského patentu jednotný, je tento patent jen souborem jednotlivých národních patentů, které spadají do působnosti vnitrostátního práva států, které majitel patentu označil. Naproti tomu budoucí patent Společenství by měl jednotnou a autonomní povahu se stejnými účinky v celé Evropské unii a bylo by jej možno udělit, převést, prohlásit za neplatný nebo by mohl zaniknout pouze ve vztahu k tomuto území.

¹⁷⁹ Evropská patentová úmluva podepsaná v Mnichově dne 5. října 1973 je smlouva, jejímiž smluvními

Stranami je v současnosti třicet osm států, včetně všech států Evropské unie (vyjma Unie samotné).

Návrh mezinárodní dohody zřizuje Soud pro evropské patenty a patenty Společenství, který by sestával ze soudu prvního stupně – zahrnujícího ústřední soud, jakož i místní a regionální soudy – z odvolacího soudu a společné soudní kanceláře.

V této souvislosti si Rada vyžádala posudek Soudního dvora o slučitelnosti zamýšlené dohody s právem Unie¹⁸⁰.

Soudní dvůr nejprve uvedl, že podle této dohody je Soud pro evropské patenty a patenty Společenství orgánem, který stojí vně institucionálního a soudního rámce Unie. Je organizací nadanou vlastní právní subjektivitou podle mezinárodního práva. Návrh dohody mu svěřuje výlučnou příslušnost k rozhodování o značném počtu žalob podaných jednotlivci ve věcech patentů, zejména o žalobách týkajících se skutečného nebo hrozícího porušování patentů, žalobách na zrušení patentu a o některých žalobách na náhradu škody s příslušenstvím nebo směřujících k přiznání jiné náhrady. V tomto rozsahu **soudy členských států** pozbývají příslušnost rozhodovat o těchto žalobách, a **zachovávají si tedy pouze příslušnost ve věcech, které nespadají do výlučné příslušnosti Soudu pro evropské patenty a patenty Společenství.**

Soudní dvůr doplnil, že tento soud je při výkonu svých funkcí pověřen výkladem a použitím práva Unie. Soudní dvůr sice rozhodl, že mezinárodní dohoda, která počítá s vytvořením soudu pověřeného výkladem ustanovení této dohody, v zásadě není s právem Unie neslučitelná. Připustil rovněž, že mezinárodní dohoda může mít dopady na jeho vlastní pravomoci za podmínky, že jsou splněny zásadní podmínky zachování jejich povahy a není ohrožena autonomie právního řádu Unie. Nicméně na rozdíl od jiných mezinárodních soudních systémů, o nichž Soudní dvůr rozhodoval v minulosti¹⁸¹, **je Soud pro evropské patenty a patenty Společenství pověřen výkladem a použitím nejen zamýšlené mezinárodní dohody, ale také právních předpisů Unie.**

¹⁸⁰ Do tohoto řízení vstoupilo 21 členských států jako vedlejší účastníci.

¹⁸¹ Posudek 1/91 ze dne 14. prosince 1991 a posudek 1/00 ze dne 18. dubna 2002.

Soudní dvůr dále konstatoval, že **vytvoření tohoto soudu by vnitrostátní soudy připravilo o možnost, nebo případně i povinnost předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce** ve věcech patentů, jelikož návrh dohody stanoví mechanismus pro předkládání předběžných otázek, který vyhrazuje možnost předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Soudu pro evropské patenty a patenty Společenství, ale upírá uvedenou možnost vnitrostátním soudům.

Soudní dvůr přitom připomněl, že současný systém zavádí přímou spolupráci mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, v jejímž rámci se tyto soudy úzce podílejí na správném použití a jednotném výkladu práva Unie, jakož i na ochraně práv přiznaných tímto právním řádem jednotlivcům. Funkce svěřené na jedné straně vnitrostátním soudům a na straně druhé Soudnímu dvoru jsou zásadní za účelem zachování samotné povahy práva Unie.

V tomto ohledu Soudní dvůr připomněl zásadu, podle níž je stát povinen poskytnout náhradu za škodu způsobenou jednotlivcům v důsledku porušení práva Unie, která jsou mu přičitatelná, a to bez ohledu na orgán tohoto státu, i soudní, jehož jednáním nebo opomenutím bylo porušení způsobeno. Stejně tak pokud se porušení práva Unie dopustí vnitrostátní soud, může být u Soudního dvora zahájeno řízení za účelem určení, že se dotýčný členský stát takového nesplnění povinností dopustil.

Soudní dvůr nicméně poukázal na to, že **by rozhodnutí Soudu pro evropské patenty a patenty Společenství, kterým by bylo porušeno právo Unie, nemohlo být předmětem řízení pro nesplnění povinností ani by nemohlo zakládat majetkovou odpovědnost členského státu nebo členských států.**

Za těchto podmínek má Soudní dvůr za to, že by zamýšlená dohoda tím, že přiznává výlučnou příslušnost k rozhodování o značném počtu žalob podaných jednotlivci ve věcech patentů Společenství, jakož i k výkladu a použití práva Unie v této oblasti mezinárodnímu soudu, který stojí vně institucionálního a soudního rámce Unie, připravila soudy členských států o jejich pravomoci v oblasti výkladu a použití práva Unie. Dohoda by rovněž zasahovala do pravomoci Soudního dvora rozhodovat o předběžných otázkách položených vnitrostátními soudy. Z tohoto důvodu

by dohoda zasahovala do samotné podstaty pravomocí svěřených orgánům Unie a členským státům, které jsou zásadní za účelem zachování samotné povahy práva Unie.

V důsledku toho Soudní dvůr dospěl k závěru, že zamýšlená dohoda o vytvoření Soudu pro evropské patenty a patenty Společenství není slučitelná s právem Unie.

UPOZORNĚNÍ: Členský stát, Evropský parlament, Rada nebo Komise si mohou vyžádat posudek Soudního dvora o slučitelnosti zamýšlené dohody se Smlouvami. Je-li posudek Soudního dvora odmítavý, nemůže zamýšlená dohoda vstoupit v platnost, pokud nedojde ke změně dohody nebo ke změně Smluv.

Úplné znění *posudku* je zveřejněno na internetové stránce CURIA.
Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehoczki ☐ (+352) 4303 5499

Příloha č. 2: Složení výboru na účely poskytnutí stanoviska k vhodnosti
kandidátů na funkci soudce a generálního advokáta na SD a
Tribunálu

5932/10 urq/STC/dr 1

EN

**COUNCIL OF
THE EUROPEAN UNION**

**Brussels, 2 February 2010 (04.02)
(OR. fr)**

5932/10

JUR 57

INST 26

COUR 13

COVER NOTE

from: Mr V. SKOURIS, President of the Court of Justice of the European Union

date: 29 January 2010

to: Mr Miguel Ángel Moratinos, President of the Council of the European
Union and of the Conference of the Representatives of the Governments
of the Member States

No. prev. doc.: 5195/10 JUR 5 INST 2 COUR 1

Subject: Recommendation concerning the composition of the panel provided for
in Article 255 TFEU

Sir,

*In accordance with Article 255 TFEU, in my capacity as President of the Court of
Justice of the European Union, I hereby submit the recommendation for the
composition of the panel referred to in Article 255.*

This panel has the task of giving an opinion on candidates' suitability to perform the duties of Judge and Advocate General of the Court of Justice and the General Court before the governments of the Member States make the appointments referred to in Articles 253 TFEU and 254 TFEU. So far as the composition of the panel is concerned, Article 255 TFEU provides that it is to comprise seven persons chosen from among former members of the Court of Justice and the General Court, members of national supreme courts and lawyers of recognised competence, one of whom is to be proposed by the Parliament.

The President of the Parliament has informed me by letter of 21 January 2010 that the Parliament wishes Ms Ana PALACIO VALLELERSUNDI to be appointed as a member of the panel.

Rule 3 of the panel's operating rules, which were the subject of the recommendation sent to you on 11 January 2010, provides that the members are to be appointed for a period of four years.

In those circumstances, and taking account of the need to achieve a balanced membership of the panel, both in geographical terms and in terms of representation of the legal systems of the Member States, I propose that the Council appoint the following persons as members of the panel for a period of four years:

- Mr Jean-Marc SAUVÉ, President
- Mr Peter JANN, member
- Lord MANCE, member
- Mr Torben MELCHIOR, member
- Mr Péter PACZOLAY, member
- Ms Ana PALACIO VALLELERSUNDI, member
- Ms Virpi TIILI, member

Mr SAUVÉ is currently Vice-President of the Council of State of the French Republic.

Mr JANN was a Judge at the Court of Justice of the European Communities from 19 January 1995 to 6 October 2009.

Lord MANCE is currently a member of the Supreme Court of the United Kingdom.

Mr MELCHIOR is currently President of the Supreme Court of Denmark.

Mr PACZOLAY is currently President of the Constitutional Court of Hungary.

Ms PALACIO VALLELERSUNDI is a lawyer in Madrid and was a Member of the European Parliament between 1994 and 2002.

Ms TIILI was a Judge at the Court of First Instance of the European Communities from 18 January 1995 to 6 October 2009.

For information, I enclose the curricula vitae of the persons referred to above.

Having regard to the professional career of Mr SAUVÉ, I propose that he be appointed President of the panel.

[Complementary close]

Vassilios SKOURIS